

TARMO

N 3

1954

Õpetajate Seminar

SP 5541 PE10703

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

TARMO

NR. 3

JUUNI

1934

Mõtteid Rakvere Õpetajate Seminari Vilistlaskogu ankeedi puhul.

On korduvalt kaalutud küsimust, kas on mõtet Rakvere Õpetajate Seminari Vilistlaskogul, kuma on suletud Seminar ja sellega lõppenud uute liikmete juurdevool. Et sellesse küsimusse selgust tuua, korraldas Vilistlaskogu juhatus käesoleval kevadel ankeedi. Vastuseks ankeedile on kirjutatud järgnevad read. Ei ole kuulda olnud, et teiste seminaride vilistlaskogude juhatused oleksid kaalunud seda probleemi. Nähtavasti on mujal küsimus selge ega tee muret juhtidele.

Kas siis Rakvere Õpetajate Seminari Vilistlaskogu juhatus arvab, et organiseeritud vilistlaskogu on tarbetu ja kuuluks likvideerimisele? Vaevalt küll. Kui see küsimus ometi esitatakse, siis tahetakse vist küll leida u u s i teid ja võimalusi seminaripere tegevuse süvendamiseks ning laiendamiseks ja liikmete lähendamiseks üksteisele.

Keegi ometi ei eita, et meie mitmesajapealises peres leidub vilistlasi, kes oma alma materis loodud sidemete alalhoidmise tähtsaks peavad ja heameelega kasutavad võimalusi, mida loob Vilistlaskogu organiseeritud üksusena. On see nõnda, siis on ka Vilistlaskogu olemasolu põhjendatud. Rakvere Seminari Vilistlaskogul on kindlasti ülesandeid seminaripere suhtes. Miks ei pea meie neid selgitama ja jõukohaselt ka püüdma lahendada?

S u v i p ä e v a korraldamine saagu meile traditsiooniks. See oleks päevaks, kus koguneksime kaugelt ja lähedalt ühte kaunimasse kodumaanurka, et ikka jälle uuendada kord nooruspäevil loodud sidemeid ja süvendada vaimset ideoloogiat. Ettekanded ja vestlused selgitavad meile elu uusi perspektiive ja aitavad ehk leida nende lahendamisvõimalusi. Me elame uue ajajärgu koidikul. Uue vaimsuse nõue tungib tõsiselt meie ellu ja tahab meid viia uutele positsioonidele. Kuid sageli ei oska me hinnata elunähteid ja mõista nende tähtsust. Liiga palju uut kerkib päevakorraks, mis raskendab kiiret orienteerumist. Kahtlemata pakub tegelik elu rohkesti võimalusi igasuguste probleemide lahendamiseks.

damiseks, kuid töö sõprade keskel haarab meid kindlamini, kisub hoogsamalt kaasa, sest siin tõuseb ühine võitlusrinne, mida ühendab vaimne sugulus. Olevik nõuab palju, igatahes rohkem kui kunagi varem, miks siis hüljata võimalusi, olgugi piiratud võimalusi, mida pakub meile oma Vilistlaskogu eluliste probleemide selgitamisel?

Milliseid küsimusi võiksime ühiselt kaaluda? Eesti rahvusliku kultuuri ülesehitamine nõuab kindlaid sihtjooni. Neid tuleb leida ja püüda elus rakendada suurimal määral. Tähtsaks küsimuseks on rahvustunde tõstmine, rahvusliku iseteadvuse arendamine laiemates rahvahulkades. Ja meie kutsealgi pole kaugelt kõik veel selge. Hariduspoliitikas puudub sihikindlus. Ollakse ikka veel arvamisel, et väline struktuur, vorm on olulisem osa meie elus, mitte aga sisu korraldamine õige vaimsuse suunas. Praeguse rahutu aja liikumist ja võimalikku arenemissuunda peame selgitama, et teadlikumalt oskaksime suhtuda elunähetesse ja vastavalt korraldada oma tegevust. Kas tahame ainult klassis liikuda või näitemängu mängida ja laulukoori juhatada? Sellest on vähe. Kui puudub tahe otsida laiemaid perspektiive, siis jääme elust maha ja meie töö ei ole soovivat tagajärge.

Jätkub. Kuid pidagem meeles: mida suuremad on ülesanded, mida tihedam on koostöö ja mida haaravam ja elamusrikkam on sisemise vaimsuse pinge, seda paremini oskame hinnata kaasinimest, hinnata elu üldse.

Kas suudame pakkuda üksteisele midagi? Kas leidub meil küllaldaselt määral vaimset jõudu? Leidub. Selles ei saa kahelda.

Millist ilmet peaks kandma „T a r m o“? „Tarmo“ on eeskätt Rakvere Seminaril vilistlaspere häälekandja, milles võib iga liige oma mõtteid avaldada.

Meie hulgas on väledaid sulemehi küll proosa, küll lüürika alal. Kirjanduslike toodete avaldamiseks, kuigi piiratud määral, ei tohiks takistusi olla. Eriosakond olgu pühendatud kooliuuendusele ja koolitööle üldse. Rakvere Seminar taotles omal ajal hoolega kooliuuenduslike probleemide lahendamist. Üldõpetuse alal rühkis Seminar esirinnas. Kaaluti individuaalse töö rakendamisvõimalusi ja püüti teostada nii mõndagi mõtet. Oli kavatsus alata süstemaatilisemat uuendustööd kooli õppe- ja kasvatustöö alal, kuid enneaegne likvideerimine ei lubanud kavatsust teostama hakata. Tohiksime loota, et meie lõpetajate hulgas ometi leidub õpetajaid, kes ei ole kadunud tegeliku elu matvasse keerisesse, vaid on edasi arendanud kord algatatud uuendusi ja otsinud uusi teid ning võtteid oma tööalal. Kooliuuenduslikus osakonnas võiksid vilistlased anda ülevaateid oma katsetest ning otsinguist ja käsitleda teoreetiliselt paremate võtete võimalusi õppe- ja kasvatustöös. Säärased kirjutised tooksid palju värskust meie töösse ja annaksid hääd eeskuju teistele, kes taotlevad samu sihte. Ega siis õpetajaameti kandidaadi pedagoogilise tegevuse aruanne praktikaaja lõpul tarvitse olla esimeheks ning viimseks pikemaks kirjalikuks mõtteavalduseks noorpedagoogi elus.

Tähtsaim osakond oleks üldosaakond, milles peab leidma käsitlust samad probleemid, mis on ette nähtud suvipäevade päevakorras. Loomulik, et siin nii kui suvipäevadelgi on sõnaõigus tegelasil väljaspoolt Rakvere Seminari Vilistlaskogu.

Järgmise osana tuleks arvesse informatsiooni-osakond, kus informeeritakse liikmeskonda meie elust-olust, tuuakse andmeid liikmete elukoha — muutmisest, tööoludest ja tähtpäevadest. Siin leitakse teateid Vilistlaskogu tegevusest ja kavatsustest, juhatuse tööst ja ettevõtetest.

„Tarmo“ peaks ilmuma vähemasti kaks korda aastas. Ainult siis saab ta juhtivat osa etendada Vilistlaskogu vaimses elus. Kui „Tarmo“ ilmub ainult harva ja juhuslikult, siis ei saa toimetus kindlaid sihtjooni teostada ega mõju avaldada kaasvilistlaste mõttesuuna kujundamisele.

Kahe numbriga trükkimine ja levitamine ei tohiks majanduslikust seisukohast ülepääsematuid raskusi tekitada, kui leppida vähemasti esialgu vaid poolepoogna-suuruse vihuga. Ja numbriga omandamine peaks igal liikmel moraalseks kohuseks olema, võib-olla rohkem kui moraalseks kohuseks.

Vilistlaskogu juhatuse kolmandaks ülesandeks oleks kohapealsete koondistide moodustamine, eeskätt ringkondades, kus leidub rohkem vilistlasi. Koondiste töö ja tegevus väljenduks kaasvilistlaste koondamises, omavaheliste koosviibimiste korraldamises, sidemete kõvendamises ja Vilistlaskogu ülesannete teostamises oma ringkonna ulatuses. Vastava põhikirja või kodukorra koostamine ja registreerimine ei oleks tarvilik. Peaasi on, et aga tuntaks vajadust sõbralikuks läbikäimiseks ja mõtetevahetamiseks. Vist on meie elukutse süüdi selles, et ajajooksul muutume kaasinimeste vastu sallimatuks ja ebasõbralikuks. Närvidenõrkusel on siin oma osa, mis raske kutsetöö tagajärjel end pika-peale tunda annab. Juba üldinimlikust seisukohast oleks vägagi soovitatav, et harrastaksime suuremal määral sõbralikkust, lahkust, üksteise mõistmist ja kaasvõitlejate töö hindamist. Koondised võivad selle probleemi lahendamisel palju korda saata oma kaasvõitlejate keskel ja isiklikus koduringkonnas.

Kas Vilistlaskogu juhatuse ühes pedagoogiumide juhatajatega ei peaks koondistel abiks olema kirjanduse hankimisel oma liikmetele, selle üle tuleks põhjalikult järele mõelda. Teadusliku kirjanduse järgi võiks olla tõsine tarve. Kuid kirjanduse muretsemine meie oludes on harilikult suurte raskustega ühenduses. Vastavate võimaluste loomine Vilistlaskogu juhatuse kaasabil tohiks olla teostatav. Seda ülesannet kergendab pedagoogilise sisuga raamatute nimestik, mis Tartu Pedagoogilise Muuseumi toimetusel ilmub vist käesoleva aasta sügisel.

Ei tohi unustada, et Tartu Pedagoogium on seminaride, eriti Rakvere Seminari vaimne laps, kes tahaks jääda ühendusse teiste, nii ka Rakvere Seminari vilistlaskoguga. Vilistlaskogu oma aktiivse juhatuse kaudu leiaks palju võimalusi kasulikuks koostööks Tartu Pedagoog-

giumiga. Tartu Pedagoogiumi õpetajad on heameelega valmis toetama meie üritusi. Siin ei tule arvesse mitte ainult need õppejõud, kes omal ajal töötasid Rakveres. Käesolev „Tarmo“ number annab sellest tunnistust.

Tartu Pedagoogium võiks saata vilistlasile raamatuid oma kogust, tarbekorral isegi õppeabinõusid, ja seega olla maal asuvaile kaasvõitlejaile abiks tegelikus koolitöös ettetulevate raskuste vältimiseks.

Pedagoogiumi ruumid on alati avatud Rakvere Seminari ja loomulikult ka teiste seminaride vilistlaskogude koosolekute ja muude ettevõtete korraldamiseks.

Kui soovitakse jääda ühendusse pedagoogiumi harjutuskoolis toimuva kooliuuendusliku tööga, siis on Pedagoogiumi ukSED alati lahti.

Kuigi pedagoogiumi algkooli töö praegusel raskel ajal ei saa oma täit energiat rakendada põhjapanevaks uuendustööks, siis ometi on siin tehtud tööd, mis väärrib tähelepanu.

Kahtlemata avaneb tulevikus võimalus pedagoogiumi õpetajaskonnal rohkem liikuda maa- ja linnakoolides, et kohal tutvuda kaasvõitlejate tööga. Säärasel teel loodud ühendus pedagoogiumi ja õpetajate vahel oleks kõigepealt küll kasulik pedagoogiumile; kes praeguse töökorralduse juures vägisi tahab kaotada kontakti tegeliku eluga. Koostöö pedagoogiumi ja vilistlaste vahel aitaks seda hädaohtu osaliseltki kõrvaldada. Ühistöö organiseerijaks on loomulikult Vilistlaskogu juhatus, kelle asukoht peaks olema Tartu.

Oleks väga soovitav, et ka teiste vilistlaskogude juhatused võtaksid Rakvere Seminari Vilistlaskogu eeskujul sisetöö ümberkorraldusküsimuse kaalumisele. Ühes sellega peaksid juhatused selgitama, millisel määral oleks võimalik endiste seminaride vilistlaskogude produktiivsem koostöö.

Ei ole enam Rakvere Õpetajate Seminari, on aga hulk noori, kes võlgnevad tänu, tõsist tänu Rakvere Seminarile. Ettevalmistustöös võis palju puudusi olla, palju vigu, kuid virisevad ainult halvad iseloomud ja ei näe seda head, mida andis Rakvere Seminar. Rakvere Seminar viis Sind, kaasvõitleja, rahvajuhhi tähtsale kohale. Kas mõistad oma seisukoha suurt ja tähtsat mõtet?

Oleme sageli loiud olnud, liiga tagasihoidlikud ja ükskõiksed kõrgemate eesmärkide taotlemisel. Kuid ülesanded kohustavad, kohustab aeg, mis liigub suurte ümberhindamiste ja ümberkorraldamiste tähe all.

Kui kasutame kõikide muude võimaluste kõrval ka Vilistlaskogu poolt loodud sisemise vaimse süvendamisvõimalusi, siis läheneb kord kindlasti meie pere sellele vaimsele tasemele, kus ei teki tarvidust esitada kahtlevat küsimust meie vaimse taseme ja kaasvilistlaslike suhete kohta.

Ühised aated, ühised püüded juhtigu meid ja andku meile jõudu ja tahet püsivaks ühistööks ka tulevikus.

V. Raam.

Via dolorosa.

Sinkjas kuma langes maja eest mööduvale porisele teele. Valgustas ainult mõnda sammu maad, kaugemal uppus pimedusse. Viletsas valguses näis see rööpline teetükk nagu ajaliku olemise peatuspaik Saamise ja Surma mõistatuste vahel.

Siis ilmus pimedusest vankri murelikust loksumisest saadetuna puls-tund hobusega. Hall vanamees kotikuhjal pilgutas vidusilmi, vahtides hilist tuld. Siis kadus see sama äkki nagu ilmund. Oli tükk võorast saatust, mis hetketi nägemusena silme ette kerkib. Oli nagu olemise sümbol, veetuna elutahte hallist kronust, koormatud murede kotikoormaga. Nii venib see mööda elu-maanteed olematusest teadmatusse.

Tuuleküla noor õpetaja Laheste istus kummargile laua ääres. Kahel pool kerkisid vihupakid, nagu Gibraltari mornid kaljud. Istus juba mitmendat tundi nii, poetades vastikust tilkuvail sõrmil läbivaadatuid oma ette kuhilasse. Tasa sumises lamp töölaual. Vaikus ja töö masinlikkus tõid talle imeliku nägemuse.

Ta ise lendas lõputusse kaugusse sellest lauast. Lambituli vöbises kaugel nagu roheline täpe. Aga ta käed kasvasid pikiks, kohutavalt pikiks, ning ta juhtis neid endalegi selletamatul viisil nagu hiigelpihte. Vihkudest aga said kohutavad hauakivid, mille pööramisel kumises sünge ja tühi maailm.

Viimaks lõpetas ta. Koppis laua vastu tasaseks vihu paki ja kuulatas koera ulgumist küla taga. Silmade väsinud, kurb pilk puhkas hetke vastasseina tapeti hiinalillekesil. Samal ajal aga jooksid mõtted tulisjalu oma teed. Nad olid kui lapsed, kes sunnítuna igavat asja kuulama, vabanesed jooksevad laiali.

Kusagil kaugel lebasid praegu lumised mäed. Kuu kummardus üle kaljulõhede ja lumeveermed undasid...

Sääl oli sadamakai ääres läiklemas õline vesi, laevalaterna tuled vees — Ankrukettide ragisedes laulavad madrused mere kurbi ja uhkeid laule.. Nüüd võtab puri tuult... hommikhalluses libiseb õlisel veel suur hall laev...

Kuid kusagil ei ole nii ilus, kui kaugel Niiluse ääres... lodjad pidutseva jõuguga... paberlaternad... idamaa sügavsinine taevas — kaldal undab pilliroog sumisevat viit, läigivad tantsitaride higised käsivarred... Üle aegade ja maailma aga tõusevad püramiidid, kivikolossid...

Siis tulid mõtted tagasi omilt teilt ja panid pea sumisema sellest, mida on kõikjal. Laheste sirutas küüruvajunud rühti, surus käed taskuisse. Siis avas ta ukse ja nõjatus piidale. Vaatles tasa udutsevat ilma, märga novembri-ööd.

Üle tuulis rebenenud pilvede tõusis täiskuu. Väljadel jooksid hallid varjud. Lennates üle liikumatute katuste, panid pilved need värisema nagu langetõbiseid. Painajalik hirm näis vajutavat elamuid lömmi maa külge. See ebamäärane kuuvalgus meenutas mingeid Goya süngeid joonistusi.

Oli nagu mõõgaga mees küüni hallil seinal. Metsikuna see läbis relvaga halli riietet totras hirmus virilduva sulasmehe. Puudusid ainult visioonid grupist, kes laipu haudadest kaevab, kõrval räpane vargalamp, kirkad ja labidad. Ning seal lebas joobnud lõbunaine, elajalik naer mõtetul näol.

Küla näis oigavat halbades unenägudes. Hooti noolis tuul mööda postirida, millel õõtsusid kaks traati, ainus side kultuuriga. Soost tõusis udu. Lehvits halled spiraales üles kuu poole. Möödajooksvasse tuulde sattudes rebenes närudeks. Selles udus jooksis kuu tagurpidi ja üksik täht võbises kui nukker süda.

See oli siis tema piirkond. Kesk soid ja jumalast unustatud maa-nurka. Ainult talvel kerkis sellest ääretu hiilgav lumeväli, kuninglik oma jäigas üksinduses. Laheste sulges ukse. Talle näis, et muidu imbub tema tubagi täis seda sünget udu. Ta kartis raisata oma lühikest ööd soo lummuse ja painajaliku kuuga.

Pea kätele toetatud istus ta laua taha. Lamp surises endiselt ja kõrvus hakkas undama vaikus, taguv, piinav.

Nii läksid kõik õhtud. Peale päevatööd, kui ta oli rääkinud läppinud õhuga klassides oma hääle kähisema, tuli videvikuga kuldseid õhtutunde. Seda näisid nad ööseti olevat ainult vähe aega peale viimast kella-heli. Siis plahvatus laste hulk välja, jättes hõljuma seinte vahele viimase kisa ja vabastatud karja hõngu.

Nende lastega oli nii isemoodi, et Laheste praegu kurvalt enda ette naeratama pidi. Kadunud olid kõik puhtad ja kõrged noodid, mida öeldi eelseisvast tööst seminari kõrgete müüride vahel. Siis astusid nad nende sõnade rinnas helisedes üle elu kõrge lävepaku — udusse. Ning selles udus ei saanud tarvitada ühtegi helisevat tooni — ta ei kajanud lihtsalt kusagile!

Kus olid need puhtad ja leebed lapsehinged, keda hiiglane Pestalozzi korjas tänavailt, soojendades oma avaral südameel? Ainult esimesil aastail andsid nad veidi seda mõõtu.

Kuid niipea kui nad silmad avasid ümbritseva elu hallile, huvitule rabelemisele, selle toorusele ja totrusele, imbus nende lapsehinge halbust ja pahet, nagu kuivatuspaberisse vett. Ja siis võis õpetaja kaaluda õiguse kuldset vaekausil kõiki oma tarku teooriaid, neid ei leidnud teps ühtegi, mis mõne üksiku tunni jooksul päevas oleks suutnud hajutada selle, mida valas kodune lodev ja animaalne elu. Ning peale selle olid nad hiilgavaiks tõestusiks vana Mendeli päriusseadusile. Kõik pärispatt langes siin kokku piibli needusega kolmanda, neljanda põlve kohta.

Juba siin väikeses maailmas hakkasid neist eralduma kaalutlematud julmad juhikesed, kelle muusaks Hübematus. Nende tüüpide peamiseks iseloomustuseks oli võigas, vali kõri. See arendus hiljem selleks tõsiseks, maahääleks, mis ebaintelligentsusega istus nende omavalitsustes ja riigiratastikus.

Töös vajus Laheste päev hommikust õhtusse nagu jalgpallilöök. Aga õhtul tuksatas südames valus okas, leides, et päeva tulemused on õieti mittemidagi —

Sügismatk.

Sügispäikese hommikust kulda väriseb heinal,
kastest akna all kummarduv nõretab neitsisõlg.
Ärksin vara. Tean, teispool seinä
magad veel sina, poetub vaiba alt paljastund õlg.

Avan ukse. Su veretule suule
surun suudluse viimase vist.
Vaata, tütarlaps, sügise kullaseid helbeid keerleb puudelt.
Meie kahe ühiseid tunde pea lahutab teederist.

Olin kaugel, väsind lugemast venivaid päevi:
sügis sulnis ja päiksene hulkurit tõi.
Minnes vaikides teerajal peatuma jään vaid —
mälestushetkede keerlust kui sügises vaadelda võiks.

H. Salu.

Aga võibolla oli ametvendadel siiski suuremaid tagajärgi? Võibolla leidsid nad Rooma teist kõige lühema? Seal oli vanamees ta naabruses, kelle näo olid tõmmanud närvihood ja ta elukutse jälgijätvad elamused, vormitaks lihaste massiks, tumedalt, kurjalt ja umbusklikult liikuvate silmadega. Ning peale selle oli talle kool saanud vähemtähtsaks, kui ta lemmikala — äri. Tema paremus seisis selles, et ta oma õpilasisse sisenda's piiritu, loomaliku hirmu kaudu pimedada distsipliini.

Teine naabritest, lühike vanamees, peitis oma laia budaliku näo taha kummalisi, vaimusegasusele lähedasi mõtteid. Tema ideoloogia oli kasvanud välja venekeelsest anarhhia kirjandusest ja slaavi eluõdeusest. Nüüd oli see muutund jäigaks tagurluseks ja kavakindlaks despotismiks, millele ühegi pedagoogilise voolu nimi ei hakanud.

Aga noored? Oli ju neil veel värsket vaimu ja ilutunnet? Kuid siingi näris olukord nagu rooste relvateral. Need, kes just ei olnud tegevuses oma garderoobiga, olid leidnud elumõtte talutütardega amelemises, või tosinais ühinguis tosinatel tähtsatel kohtadel seismises. Oli palju neidki, kes ette võtsid uimastuda pummelunges, orgiais ja naisis. Nagu see iseteadev koolivend, kes hiljuti rahukohtuniku juures alimendide protsessil oli.

Kibelevad tunded ajasid Lahestet mööda tuba rändama. Kuidas oli kõik tume ja kaua pidi sarnane kraavitamine edasi kestma? Olud olid peaaegu sarnased, nagu aastakümneid tagasi. Ja kust pidi tulema väljapääs? Kas tuli sulada ümbruse nivoosse, või ronida mättale, oma isiksusega külmetama üksilduses? Või leidus peale nende kahe, veel kolmas tee? Oli see vast selles, kui peale 30-aastast tööd, pensionile läks elav hädade pundar, jumalik uurimusele ja näide, kui sassi võib minna inimlik masinvärk? Ehk on siiski õigus sellel koolivennal, kes kiigutab

ühe käega lapse hälli ja teisega kirjutab talle oma kapsastest ja kartulitest. Päris meelega kirjutab aina puhtmaterjaalset, ei sõnagi meeoleudest, ega inimesest endast.

Kindlasti juurdles samal teemil paljusid kaasvõitlejaid, kuid sama kindlasti leidmata reeglit, kuidas hoida inimese vaimu ja mina edasikestmist maaõpetaja keestas.

Sarnased mõtted külastasid teda viimasel ajal sageli. Ainult siis ei olnud neid, kui ta vihupakkide taha varjusurma langes. Siis mähkis väsimus ta töö lõpetades raskesse unne. Õige harva hajutas seda tarbetut juurdlust mõni raamatki.

Täna näis talle, nagu tahaks pahevaim teda taas meeleheitele viia juurdlemise üha kuumeneva oraga. Ikka ja ikka lasi ta teda läbi elada oma moonutat elu ja kõledat tulevikku. Kuhu siirdus tee? Kui lõputu kaugele oli juba jäänud kevad! Sõbrad, kuum noorusearm ja üksikud metsateed. Ta randus esialgul maale, lootes hiljem avaraile vesile purjetada — kuid jäigi siia, soo imes teda alt ja hall taevas rõhus lagipealt. Nooruse unelm haihtus, muinasjutu-printsess abiellus kellegi noore teadlasega, ning sõbrad vaikisid — üksahaaval.

Aga elu asetas neid teistega. Need uued olid enamikus kõik sarnased, keda maainimese arvamine luges nii „natuke naljakate“ kilda. Nagu see endine näitleja, pooljoodik, kes kord oli olnud hiilgava edu teelähtel, kuid nüüd morniks ja süsistanuks saanud oma asuniku talus. Või purujoodik viiulikunstnik, kes vahetevahel sentide eest mängis juhuslikule publikule. Teda olid elu kukerpallid ja farss kibestanud sinepisek's vanapoisiks.

Väesusel ja kannatustel on osaks tihestada ja rikastada ka kõige langenumat inimjätist. Ning nendes kõigis oli seda, mida ta kõigilt korralikelt ei leidnud — hing! Tihti soovis ta endalegi kodutu saatust. Kuid need vanad hulgused ütlesid, et ta veri olevat veel küllalt soe, et elada inimväärselt. Paatub see juba sapiks — küll siis jõuab. Ja noor oli ta veelgi. Välise kibeduse ja kutsesest tingitud valjuse all elas hing oma pehmet peaaegu lapsikut elu. See vallandus ainult ta parimaile sõpradele, särades peaaegu — puhtuses ja omapäras. Kuid seda juhtus väga harva.

Ta püüdis õppida keeli, kirjandust, kuid kõik see jättis rahuldamatuse. Tööind kestis ainult mõne aja, siisustus. Polnud põletisainet mõtteil, mida poleks suutnud kustutada kutsesöö tuhk. Puudusid inimesed, kes oleksid toetanud tekkivaid mõtteid, hajutanud kahtlusi. Ning raamatuis peitus veel enam mürki, kui ta oma mõtteis. Selle petlik sära lasi rasket kutsesööd paista veelgi närusemana, vastikuna. Kuid siiski ei lubanud südametunnistus teha tööd vormitäätmiseks. Ning aus tahtis ta olla enda vastu, et mitte süüa oma leiba teenimatult.

Kaaslased. — Neist olid paljud siirdunud üliõpilasel. Nendel kõigil oli korda läinud ajada juuri lakkavasse onupoja poliitikasse. Üksikud, kes olid väljaläinud oma jõule, naistasid isiklikust karjäärist. Nagu see andetu šarlataan, kes kaasa sörkis päevakorral oleva poliitilise vooluga sellepärast, et häid palku makseti.

Lauluõpetamisest algkoolis 3. — 4. õppeaasta liitklassis.

Eelmises „Tarmos“ (nr. 2) avaldatud näpunäiteid lauluõpetamisel on võimalik kasustada ka siis, kui 1. ja 2. klass töötavad ühe komplektina, kusjuures „II õppeaasta“ kursus (lk. 21—23) võetakse läbi enne jõulu. Sügisesel semestril nõutakse vastuseid rohkem 1. klassilt, 2. klass kordab eelmisel aastal õpitud asju. Kevadisel semestril aga juhivad õpetaja peaaraskuse 2-le klassile. Õpitavad laulud on ühised.

Lisaks öeldule juhiksime õpetaja tähelepanu n. n. massdeklamatsioonile, s. o. õpitavate või õpitud laulu sõnade lausumisele kooris, ühiselt terve klassiga, esteetika nõuete kohaselt rõhutades vastavaid silpe ja sõnu. Kui õpetaja suudab deklamatsioonile kaasa mängida, teeb see ettekande huvitavamaks ja täiuslikumaks. Deklamatsiooni õppimisel on mõistagi väga suur tähtsus õpetaja enda eeskujulikul esinemisoskusel. — Massdeklamatsioon võib suurt huvi pakkuda ja kasu tuua ka algkooli vanemais klassis, parandades mitte ainult hääldamist, vaid arendades ka

Aastate eest oli temagi, Laheste, seisnud elu sügavate basseinide ääres, milles yoogas kunst ja teadus. Ta oli valmistunud sisse hüppama. Kuid nüüd hoiti teda jalust ja käsist. Ja mida rohkem ta vihkas oma olukorda, seda lootusetumalt vajus ta pärast rahulollu. Töötades, kuni ajus enam ükski piinlev mõte ei veerenud, tundis ta enda olevat nii õndsalt äralepitatud maailmaga. Siis tundus see mõttetu ja narr piinelda oma tuleviku kallal.

Seda kartis ta enam kui midagi muud. See rahulolu oleks olnud kõige vaimse ja hella surm tema südames. Kartes seda, surus ta pool tahtlikult endasse läbiproovitud nukra kassiahastuse, et saada toitu, viletsat saepuru, vaimsure teravatele hammastele.

Lamp oli kustumas, kui Laheste ärkas. Tuba oli surmvaikne ja katusenurgas vilistas peen tuulepill. Väike lehitu pihlak undas külmas tuules nagu suur orel. Toaseinad näisid kätest hoides toetavat endi lai selgi vastu tuult.

Jälle siis rahutu päev ilma soovide, ilma kinnismõtteta. Sähvime tuulikuid ja norutame lõhkirebitud hilpude all. Nii seisab vist kogu elu tänapäeval, tõuseb ajuti tuulekeeris, tõstab ülles prahti ja langetab selle. Siis tuleb taas ahastav tuulevaikus.

Nii lähevad aastad, aastakümned, kuni ees seisab surilinedega drapeerit Tema. Kui kahju, kui kole kahju on siis. Teeks kivise torni akende ja usteta, ning mattuks sellesse, et mitte tunda ajavoolu, mis edasi loksab, lähemale soovimatule, rumalale lõpule... Siis lõpeb via dolorosa — kannatuste tee...

E. Saage.

lugemistehnika esteetilisi külgi väga suurel määral. Massd. on kasutatav hääde tagajärgedega ka sel juhul, kui viis on liiga raske.

3.—4. klassis tööd alustades korratakse esialgu kummagi klassi tagavarast mineva-aastasi laule. Kui laul ei ole ühine, kuulab teine rühm. Sügisest jõuluni IV kl. peamiselt kordab ja süvendab eelmisel õppeaastal õpitud muusikateoreetilisi algaineid, tegeldakse peamiselt III klassiga. Teisel poolaastal pühendab õpet. rohkem tähelepanu IV-le kl-le. Kui töötatakse ühe rühmaga, antagu teisele sobiv iseseisev töö. Vastava ülesannete kogu lisame sellele artiklile juurde.

Vanu laule lauldes on kasulik analüüsi teel (kuulates) meelde tuletda mineval aastal saavutatud teadmusi. Analüüs võiks sisaldada järgmisi seiku: lauldakse viibates; kuulatakse rõhualade jagavust ja määratakse kindlaks, kas laul algab eeltaktiga (=rõhuta heliga) või mitte (rõhulisega); kuulatakse helivältsusi ja mõõdetakse neid viipeiga; tabatakse põhitooni (do:d) ja lauldakse laulu iseloomule vastav kolmkõla (duuris või mollis), määrates samal ajal ka lauldud laulu helitõu (duur või moll) jne.

Enne uue laulu õppimist tehakse muidugi lühike sissejuhatus teksti sisule; laulu sõnu võidakse õppida ka emakeele-tunnis.

Iseloomulikumaid ülesandeid.

Iseloomulikumaid ülesandeid 3.—4. kl. jaoks. (Iga ülesande võib jaotada mitmele tunnile.)

Ülesanne nr. 1. Lauldakse ühiselt mõni vana laul, näit. „Süda tuksub“, Leelo II, 24.

Korratakse sõnu kooris ja üksikult. Lauldakse. — Õpet. laulab ka tasa koputades ja rõhutades rõhuala esimest heli. Rõhkusid pannakse tähele. Õpet. laulab aeglaselt, üks õpilasist tõmbab rõhutatud helide (silpide) ette rõhukriipsud (taktikriipsud). (Sõnad on kirjutatud tahvile.) Laulu lõppu pannakse lõppmärk, kaks taktikriipsu kõrvuti:

| Süda tuksub: | tuks-tuks-tuks! | Mine lahti | uks-uks-uks |

| Et me lähme | Mallega | saarde kala | püüdema! ||: Hopsassa, |

Mallega | saarde kala | püüdema! :||

Lauldes märgatakse, et mõned sõnad korratakse; pannakse välja ka vastavad märgid = kordamismärgid. — Lauldakse salmi veel; korratakse ka teisi salme peast. Lauldakse ka viibates. Kui III kl. on viipamisega II klassis juba tutvunud, viibatakse kaasa.

Juhitakse laste tähelepanu laulu autorile.

Lauldakse ka teisi õpitud laule. Kui mõnda laulu teine rühm ei oska, kuulaku pealt.

Kahe rõhulise heli vahet nimetatakse rõhualaks, mida kirjutatuna harilikult nimetatakse taktiks. Kui laulu järele võib marssida nõnda, et rõhk alati langeb vasakule jalale, on laulu rõhualad kahesoalsed. Pannakse algusesse number 2. 2-osal. rõhualade viipamise harjutamist.

Ülesanne nr. 2. Uueks lauluks „Väike karjane“, L. III 16. Õpet. kirjutab tahvlile 1. salmi sõnad; neid loetakse kooris ja üksikult; seletatakse tundmatud sõnad. Õpet. laulab, rõhutades iga rõhuala 1. heli; selgub, et rõhualad on 3-osalsed; marssida ei või: rõhk langeb vaheldamisi kord vasakule, kord paremale jalale. Harjutatakse viipamist 3-peale lugedes: üks-kaks-kolm jne. Õpet. laulab, lapsed viipavad. Pannakse taktikriipsud õpet. laulmise järgi ja number 3 algusesse.

Helivältusest on juttu olnud juba I ja II klassis; arvatavasti on helisid ka möödunud käeviibetega. Nüüd „vaadeldakse“ seda heliomadust ikka edasi. Õpet. laulab viibates sõnast „päike“ 1. silbi; selgub, et see vältab kaks viibet; laulab 2. silbi, mis leitakse olevat üheviipeline. Õpet. laulab viibates „koju“: kumbki heli vältab 3 lööki. Veel näiteid samast laulust. Õpet. laulab „tuu“: vältab kuus viibet. Nõnda on siin laulus nelja liiki helisid: 1) ühelöögiline = vältab ühe viipe, 2) kahelöögiline = vältab kaks viibet, 3) kolmelöögiline = vältab kolm viibet ja 4) kuuelöögiline = vältab kuus viibet. — Pannakse välja laulu rütm, iga heli ükshaaval käeviibetega mõõtes. Seletatakse samas s i d e, mida esimesel juhul tarvitatakse 6-löögilise heli märkimiseks ja teisel juhul kahe erikõrge heli sidujana siis, kui neid lauldakse ühel silbil:

tam tam tam taa

Õh-tul kui loo-de-le las-kub ju päi-ke, pu-hub siis

sar-ve me kar-ja-ne väi-ke, pu-hub sar-ve ta, puhub

taa (t)aa

sar-ve ta: tuu-tu, luu-tu, tuu! a - - jab

kar-ja ta ko-ju.

Igale noodile antakse oma rütmisilp: = tam; = taa (samuti kõik sellest pikemad helid).

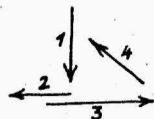
Hiljem saavad oma rütmisilbid kõik teisedki helivältused, näit.:

= ta-ra (poolelöögilised, kaks heli ühe löögiga; esimene paar

on seotud joonekesega; teise paari osad: p e a, vars ja lipp); = tam+m-ra (keskmine „m“ punktile); = tai-a; = ta-la-ja.

Laulu harjutatakse. Lauldakse ka 2. salm (otse laulmikust).

Ülesanne nr. 3. Õpitakse laulu „Kui ma hakkam“, L. III 6. Õpet. laulab 1. salmi; kuulatakse rõhualade jagavust (2); kuulatakse ja mõõdetakse viibetega helivältusi. Avatakse laulmikud; leitakse, et igas taktis on 4 lööki (=2 rõhuala); säärast 4-osalist takti võib viibata ka 4-peale:

Harjutatakse viipamist 4-le. Lauldakse sõnadega 4-le viibates (võib ka 3-le viibata). Taratammitatakse viibates. Laulu harjutatakse ka män-guriista abil. Märk C tähendabki seda, et taktid on 4-osalised (=2 rõhu-ala). Laulu harjutatakse veel. — Dünaamilisi ja tempomärke seletatakse vähehaaval, püüdes parajal juhul laulda õpitud laule märkide järele. Selle laulu juures sobib seletada *pealüst* (fermaat). Teised salmid teistel tun-didel.

Mõnel teisel tunnil võidakse juhtida laste tähelepanu j o o n e s t i -k u l e: jooned, vahed, kuhu kirjutatakse noote; mida kõrgem heli, seda kõrgemal asub ka selle noot ja vastupidi.

Ülesanne nr. 4. Laul „Kallis emakene“, L. III 9. Õpet. laulab ette (sõnad võivad olla tahvlil); kuulates selgub, et rõhualad on 2-osa-lised. Õpet. laulab veel. Kuulatakse helivältusi. Lauldakse 1. s. ühes-koos. Raamatuist lauldes nähtub, et igas taktis on kaks rõhuala. Tara-tammitatakse. Neljanda takti teises rõhualas ei tohi laulda, peab olema vaht, milleks on pandud sinna ka eriline vaikumismärk, v a i g e (paus). See on kahelöögiline vaige.

Hiljem parajal juhul seletatakse ka teised tavalisemad vaiked (pau-sid): ühelöögiline, poolelöögiline ja neljalöögiline.

Lauldakse laulu ka nõnda, et käega näidatakse viisi liikumist.

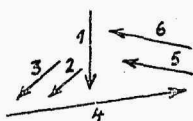
Ülesanne nr. 5. Laulu „Pühajärvelt“, L. III 21., esim. salm on kirjutatud tahvlile. Õpet. laulab selle koputades iga rõhuala esim. helile. Leitakse, et rõhualad on 3-os. Keegi õpilasist tõmbab taktikriipsud õpet. laulmise järele; number 3 pannakse algusesse:

3	Kuulen	sinu	lainte	laksu	sala-	vete	kohi-	nat	jne.
---	--------	------	--------	-------	-------	------	-------	-----	------

Laulu harjutatakse. Lauldakse 3-le viibates. Avatakse laulmikud. Nooti vaadeldes selgub, et raamatu taktid on pikemad ja laulu alguses on 6, mitte 3. Kustutatakse tahvlil iga teine taktikriips ja saadakse nagu raamatuski 6-osalised taktid; number tahvlil parandatakse kuueks;

igas taktis on nüüd kaks rõhuala kokku liidetud; rõhumärkide arv näitab seda. 6-osal. takti võidakse viibata 3-le, aga ka 6-le.

Harjutatakse viipamist 6-le.

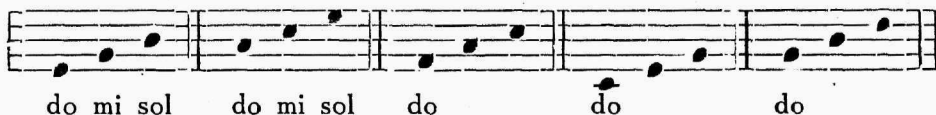
Sääraseid takte, kus kaks rõhuala on kokku liidetud, nimetatakse liittakteks. Sellel laulul on 6-osal. liittakt. Takti, mis koosneb ainult ühest rõhualast, nimetatakse põhitaktiks ehk lihttaktiks. (Näiteid Leelo III:dast.)

Samuti nagu 6-osal. takt, võidakse seletada ka 4-osaline liittakt.

Järgmistel tundidel leitakse õpet. kaasabil, et igas laulus on üks tähtis heli, harilikult laulu lõpus, mille nimi on põhitoon. Õpitakse laulma põhitoonist kolmkõla ümiseses.

Ülesanne nr. 6. Korratakse laulu „Pühajärvelt“. Lauldakse põhitoon ja kolmkõla (ümiseses); juhitakse tähelepanu laulu algusele: algab kolmkõla helidega.

Põhitooni nimi on do, keskmise mi ja ülemise — sol. Lauldakse kolmkõla nimedega do - mi - sol. Taratammitatakse ja lauldakse. Kolmkõla kirjutamist joonestikul:

Kus asetseb do 1. juhul (1. joonel)? Jne. Kus asub selle laulu põhitoon? (Lõpust näha: viimne heli joonestiku all.)

Järgnevatel tundidel lauldakse mõnda laulu mollis. Lauldakse selle laulu põhitoon ja kolmkõla. Võrreldakse kahte liiki kolmkõlasid: rõõmsaid ja kurbi. Edaspidi lauldakse iga laulu lõpus põhitoon (do) ja vastav kolmkõla (= do-mi-sol duuris või mollis).

Kolmkõlahelide tabamisostkust püütakse arendada järgmiste harjutusiga duuris ja mollis:

1) Lauldakse kolmkõla; õpetaja nimetab (ei laula) kolmkõla helisid, õpilased laulavad neid õige nimega.

2) Kolmkõla helide laulmist õpetaja mängimise (ümisesemise, vilistamise) järel.

3) Kolmkõla helide märkimist mängimise järel, lõpuks panakse välja ühiselt ka rütm ja lauldakse kord üle nimede ja mingisuguste sõnadega, näit.:

4) Laudakse d o ja kolmkõla; õpet. kirjutab kolmkõla helisid tahv-
lile, õpilased laulavad neid kohe järele. Jne.

Ülesanne nr. 7. Õpitakse „Miks sa nutad“, L. IV 2. Lõpuks laudakse põhitoon ja kolmkõla. Varem on mõnda duurlaulu õppides juhitud laste tähelepanu laulu tähtsaimale helile, põhitoonile, ja lauldud seda ümisesdes. Samuti on tutvutud duur-kolmkõlaga. Nüüd edaspidi hakatakse nimetama rõõmsat kolmkõla d u u r k o l m k õ l a k s ja kurba — m o l l k o l m k õ l a k s. Nõnda siis kolmkõlasid on kahte tõugu: d u u r i s ja m o l l i s. Kui mõne laulu lõpus sobib kohe laulda duur-kolmkõla, siis on see laul duuris; kui aga mõnele laulule sobib paremini mollkolmkõla, on laul mollis. Mis helitõug on „Miks sa nutad“? (Mollis. Laul on mollis.) Laudakse „Pühajärvelt“; küsitakse helitõug. („Laul on duuris“.)

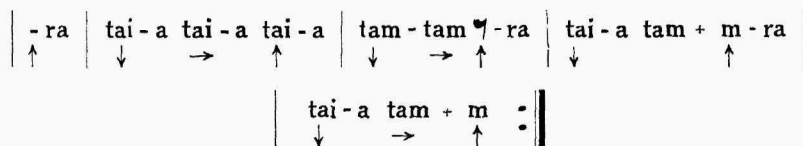
Ülesanne nr. 8. Uut laulu „Jõululaul“, L. III 38., hakatakse õppima otse laulmikust:

Vaadatakse nooti; tundmatut märki laulu alguses lubatakse seletada hiljem; taratammitatakse viibates 4-le või 2-le (= üks viibe); õpet. laulab ette; laulu harjutatakse ka mänguriista abil; tabatakse põhitooni, kolmkõla, määratakse helitõug (duur). Lõpuks teatatakse, et märk tähendab 2-osalist takti, et seda laulu on soovitamam viibata

2-le, kusjuures = tam, = tara ja = tai-a. Nõnda selle laulu takt on 2-osaline lihttakt.

Peale jõulu.

Ülesanne nr. 9. Uus laul „Käs tunned maad“, L. IV 2. Vaadel-
dakse noodikirja. Taktid 3-osalised (ülemine number näitab). Taratam-
mitatakse viibates kuni kordamismärgini:

Veel kord. Õpet. laulab ette, õpilased kuulavad. Põhitoon, kolmkõla, helitõug. Õpet. laulab, õpilased viipavad lugedes: üks-kaks-kolm. Laul algab lühikese rõhuta heliga (eeltaktiga) käeviipega üles, s. o. ta-ra teise poolega (= r a'ga).

Ülesanne nr. 10. „Isamaa, õitse sa“ 1. s. sõnad tahvliil. Õpet. laulab ette, lõpetades alumise do'ga; rõhualade jagavus (2); viibatakse 2-pealē. Laulu harjutatakse; põhitoon, kolmkõla, helitõug. Mis helitõus on see laul?

Laulu lõppu võidakse laulda ka teisiti. Õpet. laulab lõpus ülemise põhitooni. Laudakse ühiselt nõnda. Õpet. kirjutab tahvliile laulu lõpu:

Ümisesdes: m - - - - - sol do

Kahel häälel lõppu lauldes pandi tähele, et nad hästi kokku kõlasid, seepärast nendel ka ühine nimigi: do. Mõlemad nad on põhitoonid. Madalam do on alumine põhitoon ja kõrgem — ülemine põhitoon. Ülemine do märgitakse sol'ist lugedes kolmandasse kohta. Lauldakse do-mi-sol-do.

Alumise ja ülemise do vahel on alati 3 vaba joont, ja kui alumine asub joonel, asub ülemine vahes, või vastupidi. Edaspidi võidakse kolmkõla laulda kahte moodi:

do mi sol

do mi sol do

Avatakse laulmikud. Taratammitatakse esimesed 6 takti, ka viimased 8 takti on sobivad tarat.-ks. $\frac{1}{32}$:kud õpitakse laulma kuulmise järele, arutamata nende helivältslisi väärtusi. Laulu harjutatakse. Kus asub selle laulu põhitoon (do)? (4. vahes ja selle oktaav 1. joonel.)

Ülesanne nr. 11. Uus laul „Kord mõtetes“, L IV 9. Sissejuhatus teksti mõttesse, nagu harilikult. Õpet. laulab ette. Analüüsi (kuulmist ja arutelu). Viibatakse lauldes; kolmkõla ja helitõug. Lauldakse laulmikust. Taratammitatakse. Punktteeritud kohti on soovitatav harjutada viibates ka eraldi nende alla kirjutatud sõnadega, näit.:

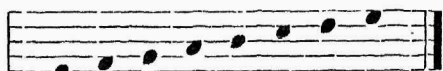

Lauldakse laulu veel ja lõpuks kolmkõla. Lauldakse kolmkõla helisid nimetamise järele; õpet. ümiseb m. s. ka teist astet (re); leitakse, et see pole do ega mi, vaid nende vahelt. Näide laulu algusest (do-re-mi-mi-do-re-mi-mi); lauldakse neid helisid nimedega (r e'd ümisesdes). Uue heli nimi on re. Kui do asub 1. vahes, asub re 1. joonel. Kirjutatakse do-re-mi. Tabatakse neid ka näitamise järele.

Järgmisel tunnil seletatakse IV aste (fa) nagu talitati re seletamisel.

Ülesanne nr. 12. Laulu „Linakatkuja“ õppides on võimalik seletada VI aste (la). „Käisin üksi“, L. IV 23., annab alum. dominandi (sol'i) ja juhttooni (harm.).

Lõpuks esitatakse lastele läbivõetud astmed:

I II III IV V VI VII VIII (I)

do re mi fa sol la si do

Harjutatakse nende laulmist. See on duurstmik. Mollastmik on kirjutatuna samasugune, kuid kõlab teisiti.

Ülesanne n. 13. Lauulu helitõug on seni määratud ainult kuulmise järele: rõõmus — duur, kurb — moll. Edaspidi õpitakse laulu helitõugu kindlaks määrama ka noodi nägemise järele. Samal ajal hakatakse tarvitama laulu algul võtit.

Kui võtmemärgistikuks on ristid, asub duuri do viimasest ristist üks koht kõrgemal. Molli do asub 2 kohta duuri do'st madalamal.

Kus on duuri ja molli do järgmistel juhtudel?

Vastused:

a) duuri do 1. ülem abijoonel, molli do 5. joonel.

b) „ „ 4. vahes „ „ 3. vahes.

d) „ „ joonestiku pääl, „ „ 4. vahes.

Kui võtme juures on bee'd, asub duuri do seal, kus eelviimane bee'gi; molli do aga ikka kaks kohta duuri do'st madalamal:

Kui võtme juures on ainult üks bee, asub duuri do 1. vahes ja molli do joonestiku all.

Kui võtme juures pole üldse märke, asub duuri do 3. vahes ja 1. alum. abijoonel, molli do sellest 2 kohta madalamal.

Nõnda oleks lühidalt töökäik 3.—4. õ.-a. liitklassis; ruumi nappus ei võimalda sellele enam midagi juure lisada peale täiendavate ülesannete iseseisvaks töötamiseks. Kõiki noorema rühma ülesandeid on võimalik tarvitada ka vanemas rühmas.

III. klassile.

1. Õpt. kirjutab tahvlile mõne õpitud (ka õppimisel oleva või õppida kavatsitava laulu rütmi kujul a) või b), mille õpilased kirjutavad vihkesse ja jaotavad taktteks (nagu punktiiriga näidatud) alguses seisva taktijaotusmärgi järele:

a)

Two staves of musical notation in C major, 4/4 time. The first staff contains a sequence of eighth notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff contains a sequence of eighth notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

b)

Two staves of musical notation in C major, 4/4 time. The first staff contains a sequence of eighth notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff contains a sequence of eighth notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

2. Kirjutada astmikud antud põhitoonidest:

Antud:

Lahendused:

Two staves of musical notation. The first staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

I II III IV V VI VII VIII

Two staves of musical notation. The first staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

I II jne.

3. Noodikirja transponeerimist kõrgemale või madalamale ilma võtmeta ja eelmärgistikuta.

4. Oktaavide märkimist.

Antud alumine do:

Lahendus.

Two staves of musical notation. The first staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

Antud võib olla ka ülemine heli.

5. Kolmkõlade kirjutamist antud astme järel:

Antud do:

Lahendus:

Two staves of musical notation. The first staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff shows a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

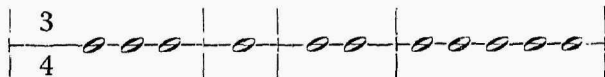
Antud mi:

Lahendus:

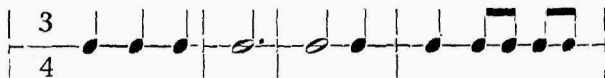

6. Kirjutada igasse takti sobiv rütm antud noodi arvuga:

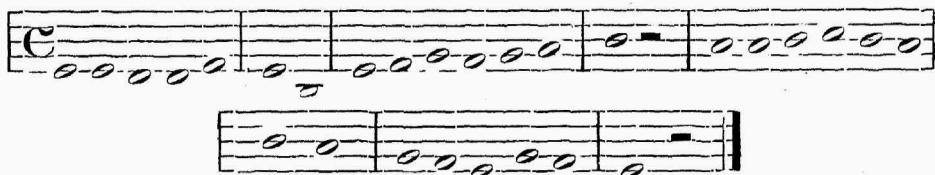
Antud:

Lahendus:

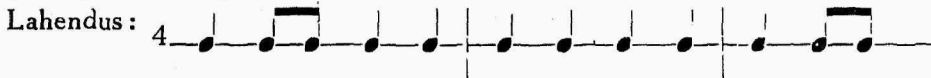
7. Sama õpitud laulu kallal peast, näit. „Kallis emakene“:

8. Laul „Tähekene“, L. III 17., vihkesse kirjutada ja taratammissilbid alla kirjutada:

tai-a tam tam tai-a tam tai-a tam ta-ra ta-ra taa jne.

9. Rütmissilpide peale vastavate nootide kirjutamine („Muti onu pidu“, L. III 28.):

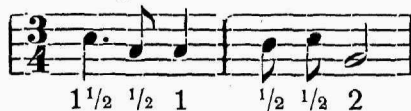

Antud: 4 tam ta-ra tam tam tam tam tam tam tam ta-ra

10. Rütmiliste ülesannete loomist antud taktijaotusele vastavalt.

11. Mõne õpitud laulu, näit. „Kui ma hakkas“, rütmi kirjutamine, taktidesse jaotamine ja rütmissilpide alla panemine peast.

12. „Torupilli-lugu“, L. III 29., kirjutatakse vihkudesse ja iga noodi alla märgitakse numbriga selle vältus löökides, näiteks:

IV klassile.

1. III klassiga õpitava laulu rütmi märkimist oma noodivihkudesse ja selle jaotamist rõhualade kaupa taktiks.

2. Õpil. kirjutavad laulmikuist vihikuisse mõne õpitud laulu (do'ga lõppeva) võtmeta ja võtmemärgistikuta (võib ka niisugune laul olla, mis on just õppimisel või lähimas tulevikus kavatsusel õppida), nõnda:

sol la si do re mi fa sol

Kõik do'd (põhitoonid) märgitakse punase pliiitsiga ja laulu lõppu kirjutatakse eriline astmik, millest oleks selgesti näha laulu ulatus. See astmik tehakse nõnda: otsitakse üles laulu madalaim noot (joonestiku all) ja märgitakse; võttes selle noodi ehitatava astmiku alumiseks noodiks, kirjutatakse teised helid astmiku järjekorras kuni laulu kõrgeima noodini, nagu ülal näha, do punasega. Tunni lõpus kirjutab õpetaja astmiku tahvlile (do punase kriidiga), kust õpet. näitamisel ja kaasabil tabatakse mõlema rühmaga koos käesoleva laulu astmeid, nimetades neid silpnimedega.

3. Õpitud lauluviisi rütmiline varieerimine. Vaata järgmine!
4. Antud teema rütmiline varieerimine, näit.:

Teema:

1. variatsioon:

2. variatsioon:

5. Sõnade allakirjutamine laulunootidele.
6. Antud nootide kõrvale või alla vastavad pausid välja panna.
7. Laulude helitõu määramine, näiteks:
M. Hermann — Isamaa, õitse sa — duuris,
Eesti rahvaviis — Miks sa nutad — mollis. Jne.
8. Loendada kõik tuntud lihttaktid ja liittaktid ning nimetada vastav laul.

E. Mesiäinen.

Linnulennul üle lavakunsti-teooria.

Oma elukutselise töö kõrval osutub maaõpetajal peaaegu vältimatuks ülesandeks-kohustuseks veel seltskonnatöö: laulu- ja muusikakoori-, õpiringi- ja näitejuhina.

Kaheks esimeseks tööks oleme saanud kaasa teatava teadmiste hulga seminaris õppides, kolmandaks tööks annab juhatusi Haridusliit. Ka on kõigi eelmiste kohta olemas vajalikku kirjandust-käsiraamatuid. Viimase — see on lavakunsti — üle puudub eestikeelne kirjandus peaaegu täiesti. Sellepärast ei ole vist ülearune minu kaasvilistlaslik püüe anda „Tarmo“ veergudel pisut abi neile oma kolleegidele, kel see õnn või õnnetus on olla näitejuhiks maal.

Olla näitejuhiks-lavastajaks maal — pead olema ühtlasi dramaturg, dekoraator, kostümeerija, liikumis- ja muusikajuht, jumestaja, inspit-sient ja lõpuks veel insener ja lavatöölilinegi. Kõik need hääd ja halvad ametid, mis linnateatris jaotatud paljude vahel, lasuvad maal tihti ühe inimese õlgadel.

See ülesannete rohkus eeldab eelkõige sinus tuhatkunstnikku, uni-versaalsete teadmistega isikut, kes suudaks orienteeruda igas olukorras ja igal ajal.

Pead olema suur psühholoog, hää inimestetundja, pika meelega ja peen taktitundja, sest pead teadma, keda kuidas kohelda.

A. Üksip oma raamatus „Teatrikunsti aluseid“ esitab küsimuse: „Mida tuleb mõista lavastamise all?“ ja vastab ise:

„Kõike tööd, mis vaja seks, et näidend teha vaatamiskõlvuliseks laval. Näitejuht analüüsib näidendit, selgitab endale ta konstruktsiooni või kondikava, stiili, valitseva meeoleolu, määrab kindlaks tüki üldise tempo, tõusud ja langud, kärbib, paigutab ümber ja muretseb selgust ebaselgete või vaieldavate kohtade üle näidendis. Ta jaotab osad, valmistab lavaseadelduse, märgib pearaamatuse käigud; juhib proove; ergutab, pidurdab, arvustab näitlejaid ja annab neile nõu ja abi kõigis kunsti-küsimustes ja on üldse valitsev autoriteet.“

Püüame nüüd pisutki süveneda näitejuhi töösse ja haarata, tõsta välja säält tähtsamaid osi.

Aine — näidendi valikul peame võrdlema autori tegelasi meie oma näitlejatega ja arvestama nende võimeid.

Tähtis on teada, missuguse autori tööd tahame lavastada ja mis aja-järku ta kuulub, sest väga palju oleneb sellest mängu stiil.

Peame selgitama endale ja näitlejaile, mis tahtis autor öelda selle teosega. Peame leidma tüki võtme — teose idee.

Kui see selge, võime asuda tööle.

Olen näinud ja kuulnud paljusid maa näitejuhte, kes omas teadmatuses ei julge tõmmata maha näidendist ainustki sõna, pidades seda ülekohtuks kirjaniku vastu ja isegi keelatuks.

Draama (näidend) ei tohi olla liiga kirjanduslik. Laval peab olema kõik aktuaalne, sest publik armastab rohkem tunda kui mõelda. Selle-

Üks kevadmälestus.

*Siin see roheline värv,
tütarlaps!*

*Veel samad sirelid vändunud vahele aia;
on muidu mitmeti muutunud linn.*

Siin selle vaikse akna all sageli ootasid sind.

Nüüd meie kahe teed on kaua ekslenud maailmas laias. —

*Siin äsja veel mõlemail naeratas kevade särav,
siin õunapuu juukseile raputas lõhnu ja helbeid
ja rõõmudes põimus me päevadekee.*

Tütarlaps,

lähme veel seda mälestuste teed!

*Lähme veel seda tallatud teed,
tütarlaps!*

*Tahaksin olla veel sama kui aastate eest,
veel hõõguvas hinges tunda kaugete unelmate lende,
neid päikeseloojanguid, aovalgetunde,
noorusuimade muretut, magusat karikat huulil veel!*

*Kas veel mu unistuste sinilind küünib pilvini üles,
kas hellunult pea tõstan sinu hõõguvast sülest? — —*

Ent meeletub mälestus see.

Tütarlaps,

lähme koos veel seda ühist teed!

H. Salu.

pärast, kui meil on selge teose idee ja ideekandjad, siis võime rahuga ja halastamatult tõmmata maha kõik üleauruse-liigliha, mis takistab tüki tempot ja kisub kõrvale ideest. Peame k ä r p i m a teksti — üldteatriliseks kohandama.

Kärped ehk kopüürid võivad olla mõnesõnalised, võivad olla ka mõnelauselised. Mõnikord aga tõmbame halastamatult maha terveid lehekülgi ja etteasteid. Juhtub ka, et lavastaja lõhub ära isegi teose kompositsiooni, paigutades ette viimaseid pilte ja ümbriti.

Maal tuleb aga mõnikord tõmmata maha ka neid stseene, mis oleks küll vajalised tüki edule, ent näitleja võimed ei küüni nii kaugele ja stseen võib saada kahjuks näitlejale ja tükile.

R e ž i i d tehakse linna teatris küll juba ammu, ent maal ei teata ega tunta seda näitekunsti saladust veel peaaegu sugugi. Harilikult läheb iga tegelane maalaval sinna, kuhu tema hääks arvab ja kuidas juhtub — igal proovil erimoodi ja etendusel veel hoopis teisiti. Sellest siis tulebki maalavadel see igavene kohapääl tammumine, üksteise ette jäämine ja tõuklemine, mis hävitab kõik lavapiltide kompositsiooni ja efektsuse.

Et seda vältida, peab näitejuht juba enne proove terve mängu elama läbi ja kogu mängu ulatuses kõigi näitlejate käigud ja seisukohad määrama kindlaks üksteise, lavaseadeldise ja publiku suhtes.

Näitejuht kasutagu selleks oma pearaamatut, mille iga lehe vahele kleepigu valge leht, kuhu siis märgitakse käigud — liikumine laval — ja muid märkmeid. Halvemal juhul võib veel leppida sellegagi, kui need märkused tehakse harilikule lehele teksti kõrvale (rikub raamatut!).

Tegelased märgime nende algustähtedega ja liikumissuuna nooltega. Vastavad lisamärkused aga kirjutame juurde. Kui mitu tegelast liigub, siis märgime nende järjekorra numbritega nooltele.

Paljudes näidendiraamatuis on juba käike autori poolt ette kirjutatud, kuid on ka näidendeid, kus autor pole andnud näitlejale ainustki liikumisreeglit. Muidugi võib pidada kinni autori poolt määratud käikudest, kuid sama hästi võib neid ka muuta ja lisandada — vastavalt näitejuhi maitsele ja kunstimeelele.

Näidendi selgeksõppimine on maalavadel tavalisest väga lihtne töö. Kahe-kolmevaatuslik näidend „jahvatatakse“ igal prooviõhtul läbi ning ühe-kahenädalalise sellise vuristamise järel serveeritakse ta juba publikule vaimutoiduks. Ent see — publiku arendamise asemel — hoopis rikub selle maitsemeelt.

On küllaltki palju tehtud tööd ja rutatud, kui suudetakse võtta läbi ühe õhtuga üks vaatus. Meil peab ju jääma aega oma osadesse süvenemiseks, kordamiseks ja ikka ja ikka jälle „tagasivõtmiseks“.

Peamise töö proovidel moodustabki üksikute episoodide ja meeolupiltide läbitõõtamine: lehekülj — ja kas või pool lehekülje korraga, ja jälle selle kordamine, kuni näitleja kasvab nõuetavasse meeolusse.

Alles siis, kui meil on töötatud läbi terve mäng üksikute väikeste meeolupiltidena, võime viimasel kolmel-neljal proovil võtta läbi terve näidendi, et anda mängule tarvilist siduvust ja hoogu.

Eraldi peame aga oskama rõhutada ja nõuda lõpul õiget tempot. Peaproov aga ei tohiks enam erineda millegagi esietendusest.

Kunst aga laval algab sellest momendist, mil näitleja ei räägi enam autori teksti, vaid toimib juba täieliselt oma tunnete — läbielamuse sunnil.

Kunstilise osa vastutava toimetajana on seega maanäitejuhi tähtsaimaks ja raskeimaks ülesandeks teksti analüüs — tundeile kohandamine.

Iga tegelane peab jõudma selgusele, millises meeolus tema teatavat etteastet või lauset peab väljendama. Peab analüüsima teksti lause-lause järgi, millised tunded on kohased teatavate lausete või sõnade väljenduseks.

Selle töö kavakindlaks läbiviimiseks märgitakse teksti kõrvale (halvemal juhul peale) vastavad tunded.

Näitejuhi ülesandeks jääb nüüd valvata ja kontrollida ning abistada näitlejaid selle töö psühholoogilises töepärasuses ja kunstiküpsuses. Peab oskama teha vahet igasuguse võltspaatoose ja ehtsa läbielamuse vahel.

Hingeelus võime eraldada mitukümmend põhitunnet ja lisandades neile varjundeid, kasvab meie tunnete register mitme sajani.

Kuulus prantsuse artist Delcart oli väljendanud lauset: „See koer on ilus“ 600 erivarjundis.

Otsigem siis õigeid tundeid oma väljendusis, sest ühe võlts „ah“-iga võib rikkuda juba terve lause. Ent hoidugem samuti liialdusist, sest on juba lavaline tõde: mida kõrgem mõistus, seda lihtsam kõne — mida keerulisem kõne, seda väiksem mõistus.

Kuidas suudame siis väljendada oma tundeid? Tavaliseks maalavaliseks väljenduseks on selleks päämiselt sõna. Ent uurides tema loomulikku väljendusviisi elus, leiame selles kolm erinevat astet, mis on ka lavaliseks põhireegliks ja mille vastu patustavad peaaegu kõik maalavad.

Kui valdab meid näiteks viha teatud isiku vastu, keda tahame ajada ära enda juurest, siis ei karju me talle kohe näkku „mine!“, vaid I — valdab meid tunne (viha), sellele järgneb II — me ilme muutumine, teeme mõninga affektist tõugatud liigutuse, ja alles III ütleme: „Mine!“

Sellest reegel: I t u n n e → II l i i g u t u s → III s õ n a.

Seega ei piisa vaid sõnalisest väljendusest, vaid tunne haarab kogu keha, mille sunnil tekivad ka l i i g u t u s e d.

Oleme harjunud nimetama lavalisi liigutusi käikudeks ja žestideks. Näidendit õppides tuleb muidugi niihästi käike kui ka žeste teadlikult kaaluda, otsida neile ilusamat — kunstilisemat väljendusviisi. Kuid iga liigutus, mis me teeme, peab olema siiski psühholoogiliselt põhjendatud.

Õeldakse: halvad artistid ronivad enda ärritamiseks nahast välja, tublid aga lubavad ainult $\frac{1}{10}$ tundest žestile. Parim žest olevatki see, mis pole üldse märgatav.

Häälelisis väljendusis peame hoolitsema peale tunde ehtsuse veel kõlalise selguse — diktsiooni puhtuse eest. Liigutuses aga meeolulise põhjenduse kõrval nägemismeele ilutunde kohaselt. Seepärast õeldakse näitlejaile:

Uskuge, et teie auditorium koosneb alati pooleldi kurtidest ja pooleldi pimedast ja teie peate mõlemaid huvitama ja veenma. Tähtis on — häälelised varjundid pimedaille, aga miimika ja liigutused kurtidele.

Lõpuks tahaksin veel kriipsutada alla näidendi kui terviku esiletoomist niihästi stiililt kui mängu ehtsusest. Selleks tuleb saavutada kõigepäält kontakt kõigi lavalolevate näitlejate vahel. Näitejuhul tuleb hoolega jälgida, et ükski näitleja ei satuks ansamblist välja. Sel ajal, kui üks näitleja loeb oma monoloogi, või areneb kahekõne, ei tohi teised lavalolijad jääda tuimadeks pealtvaatajajaks, vaid kõik peavad võtma osa ja reageerima vastavalt meeolule ja sündmustikule. Teiseks peavad saavutama näitlejad kontakti publikuga.

Kõik need eelpool loeteldud nõuded täidetud, alles siis on etendus õnnestunud ning lavastus täitnud oma ülesande.

S o o v i t a t a v a t k i r j a n d u s t :

Eesti keeles:

A. Üksip — „Teaatrikunsti aluseid“.

V. Toffer — „Maskjumestuse õpetus“.

R. Engelberg ja K. Otto — „Hääldamise ja ilulugemise õpetus“.

Ajaloo testi liikidest.

Uus hindamis- ja kontrollimisvahend — test — leiab koolides ikka rohkem ja rohkem rakendust. Seda peamiselt seepärast, et ta on kiiresti läbiviidav igasuguse õpilaste arvu juures, võimaldab hindamist objektiivselt ja lõppeks annab ise teadmiste ja võimete mõõdupuu — saavutatud punktide arvu.

Test peab olema lihtne, selgesti ja täpselt piiritletud ülesanne, mida võib vastata ühe sõnaga, arvuga, märgiga või tehtega. Et selliste lihtsate ülesannetega saavutada ülevaadet kogu käsitletavast küsimusest, peab ülesandeid olema palju, nad peavad sisult haarama kõik küsimuse üksikelemendid.

Säärane komplitseeritud aine nagu ajalugu, nõuab eriti, et testide koostamisel silmas peetaks küsimuse üksikasju ja elemente, mis kokkuvõttes pildi annavad kogu aine või küsimuse käsitlemisest ja selle omandamisest õpilaste poolt.

Nende üksikküsimuste vaatlemisele pühendamegi alljärgnevad read. Eeskätt tuleks testi abil kontrollimisele ajaline orientatsioon. Siia kuuluksid: sündmuse määramine täpsa aasta-arvuga, sajandiga, vastava ajaloolise ajajärguga, sündmuste reastamine ajalises järjekorras ja orienteerumine ajajärgu kultuuris.

Eelmised kolm ülesannet on lahendatavad täitetestiga, näit.:

Ameerika avastati a.	1492.
Eestlaste rahvuslik ärkamine oli (määrata sajand)	XIX s.
Vakuraamatud seati sisse (määrata ajalooline ajajärk)	Rootsi ajal.
Lossid ja kirikud ehitati meie maale (sama)	Ordu ajal.

Sündmuse märkimine aasta-arvuga toimub sageli ka vastupidiselt: antud aasta-arvule kirjutatakse juurde vastav tähtsaim sündmus, näit.

1816 Eestimaa talurahva priikslaskmine.

1849 Liivimaa talurahvaseadus.

Selline test osutub aga ebasoovitavaks siis, kui õpilasel on võimalik antud aasta-arvu kohta kirjutada kaks või enam sündmust. Teiseks tuleb vastus mitmesõnaline, ja mitmesuguste redaktsioonide hindamine võib sünnitada raskusi.

Sündmuste reastamine ajalises järjekorras toimub paigutustestiga: sündmused antakse segamini, ülesandeks on need paigutada ajaliselt õigesti, näiteks:

Saksa keeles:

J. Bab — „Neue Kritik der Bühne“.

J. Bab — „Der Mensch auf der Bühne“.

R. Bernauer — „Die Forderungen der reinen Schauspielkunst“.

Ch. Gaehe — „Das Theater. Vom Altertum bis zur Gegenwart“.

Märgitud kui ka teisi teatriküsimusi käsitavaid saksa- ja venekeelseid raamatuid on võimalik saada lugemiseks Tallinna keskraamatukogust.

J. Talpsepp.

Kiigelaul.

Näed, kui kõrgel on päike,
Koidukiirte kuldnarmas,
Oo, minu velleke väike,
Tee mulle kiiguke armas!

Seo pilvsagara taha
Nööriike kasteheinust!
Lepalt leht langend maha,
Istelaud paras see mul just.

Seisan kui sinikiil habras,
Kiik ei mind maailmast pilla.
Pihudes kiirte kuldnabras,
Ümber pilvede villa.

Juuksisse kinnitan tähe,
Velleke, vaata kui särav!

Kiik viib mind edasi vähe,
Sinna, kus vikerkaarvärav.

Haaran säält seitse värvi
Enese südamesse.
Laululindude parvi
Säält lendleb siis ilmadesse.

Näen laulu lendvat kui sulge,
Luule mu südamekeelilt.
Oled, mu velleke, julge
Ja suudled selle mu huulilt?

Näed, kui kõrgel on päike,
Koidukiirte kuldnarmas!
Tee mulle kiiguke väike,
Oi, minu velleke armas!

E. Rosenberg.

Vene-Liivi sõda	võti: 6
Jüriöö-mäss	3
Esimene Ristisõda	1
Reformatsioon	5
Trükikunsti leiutamine	4
Orduriigi lõpp	7
Orduaja algus meie maal	2

Esitatud ülesannete puudulikkus on selles, et vahepeäl ühe valesti asetatud sündmusega kõik järgnevad valed tulevad. Selle vältimiseks tarvitatakse veel teist viisi: määrata antud sündmustest ajaliselt kõige esimesena ja viimsena aset leidnud sündmused.

Orienteerumist ajajärgu kultuuris võib kontrollida kas õige-vale testiga või ka täitetestiga, kusjuures aga ajajärgud olgu antud, näit.

Esimesed terariistad valmistati terasest (vale)

Alles auriku leiutamine võimaldas Ameerika avastamise (vale)

Kirjuta järgnevaile ülesannetele juurde üks antud ajajärgudest (eelajalooline aeg, keskaeg, uus aeg):

1. Raamatute ümberkirjutamine munkade poolt toimus (keskaja!)
2. Kivikirveid tarvitati (eelajalool. ajal)
3. Püsse hakati tarvitama (uuel ajal)

Et aga ajaloolisi ajajärke päale ülalmainitute veel mitmeti nimetatakse, näib sobivam olevat siingi ümberpöörduvalt talitada: anda ajajärg ja seda iseloomustada vastava kultuurilise nähtega, näit.:

1. Teoorjuse ajal olid eestlaste tarbeasjad ja tööriistad peamiselt (millest) (puust)
2. Muistsel iseseisvuse ajal ehitati maakaitseks (maalinnu)

Isiku tegevuse tundmise kontrollimine võiks toimuda täietesti abil kahte viisi: antakse isik, tuleb leida tema vastav tegevus, või ümberpöörduvalt — nimetatakse tegevus, õpilasel tuleb leida vastav isik. Näited:

1. Jannsen andis välja Pärnus ajalehte . . . (Perno Postimees)
2. Perno Postimeest hakkas välja andma . . . (Jannsen)
3. Eesti Aleksandrikooli mõtte algataja oli . . . (Jaan Adamson)

Üldse annab täite- ehk lünktest võimalusi mitmesuguste küsimuste kontrollimiseks, millest nimetatagu tähtsamad:

1) Poliitilise ajaloo alalt:

Altmargi rahu põhjal sai kogu Liivimaa (kelle?) valitsuse alla (Rootsi)

2) Ühiskondliku korra alalt:

Kihelkonda juhtisid muistse iseseisvuse ajal (vanemad)

3) Geograafilise orientatsiooni alalt:

Uusikaupungi linn asub (Soomes)

Kausaalset sidet on kõige parem kontrollida kõrvutustestidega, kuna põhjuste ja järelduste fikseerimine nõuab enam-vähem täpset redaktsiooni, mida õpilased anda ei saa. Kõrvutus-testis antakse ühes tulbas rida sündmusi, teises — nende põhjusi või järeldusi. Õpilase ülesandeks on sündmus vastava põhjuse või järelduse nriga märkida.

Näited:

Põhjused.

1. Vene tung Läänemere kaldale.
2. Majanduslik võistlus suurriikide vahel.
3. Rootsi riigivõlgade kasvamine.

Sündmus.

1. Masinate tarvituselevõtmine tööstuses võti 2
2. Väärnähted katoliku kiriku elus „ 3
3. Hunnide sissetung Euroopasse „ 1

Sündmus.

1. Rahvasteliidu asutamine võti 3
2. Kolumbuse avastusreis . . . „ 1
3. Ristisõjad „ 2

Sündmused.

1. Maailmasõda võti 2
2. Põhjasõda „ 1
3. Mõisade tagastamine . . . „ 3

Tagajärg.

1. Rahvasterändamine.
2. Tööstuslik revolutsioon.
3. Usupuhastus.

Eesmärk.

1. Leida lühemat teed Indiasse.
2. Vabastada Püha Maad muhameedlaste võimu alt.
3. Vältida riikide tüliküsimuste lahendamist sõjaga.

Ajalooliste mõistete ja oskussõnade kontrollimist võiks toimetada valiktestiga, näit.:

Revolutsioon — usupuhastus, mõisade tagastamine, mäss, uuendus — riigipööre.

Reformatsioon — kummardus, usupuhastus, mäss, riigipööre, toimetamine.

Õpetaja osa rahvusliku mentaliteedi süvendamisel.

Rahvusküsimus kaotas meil oma akuutsuse riikliku iseolemise saavutamiseks. See pinge, mis kestis rahvustunde äratamisel ja paisutamisel, et saada sisemist võimsust omariikluse loomiseks, loomulikult neutraliseerus eesmärkide saavutamisel. Nüüd, hiljem on meie rahva vaimlisi jõude rahvuslikuks tõusuks pingestanud rohkem kaudsed tegurid — välised tõuked ja mõjutused. Tähtsaim neist on olnud alatine hädaoht võõr-rahvuskultuuriliste ekspansioonide ees. On ju päris avalik saladus, et meie ajaloolised vaenlased, eriti läänest, ihkavad tagasi esimesel võimalusel endi varemavastatud asukohti. Selle teadmise ees ei saa meie jääda kurdiks. See peab meid seda enam kohustama valvele, et ei nõrgeneks meie rahvusterviku iseteadvus, vaid et see muutuks üha kindlamaks ja jõulisemaks impulsiks kogu natsiooni püsimisel iseseisvana suures rahvasteperes.

See oleks kaasaegse generatsiooni, eriti õpetajaskonna missioon, sest õpetajaskond seisab rahva hingeelule vast kõige lähemal, selletõttu, et ta on kõige lähemas kokkupuutes just kasvatatava põlve kaudu rahva tundelisema palgega. Seepärast võib ja saab just õpetajaskond kõige rohkem mõjutada kogu rahva maailmavaatelistel seisukohtade muutumist, ühes sellega ka kogu rahvusliku mentaliteedi kujunemist.

Pole põhjust ise endale langetada mahategevat otsust, kuid ei või seepärast siiski veel silma kinni pigistada enda vigade ees. Kui meil on räägitud meie rahva rahvustunde sügavusest, siis on leitud tihti mõndagi ette heita just rahva harituma kihi liikmeile ja seepärast, et eluski, mitte ükski kasvatustöös, on eeskujul väga põhimõtteline tähendus. Tähelepanemist ja järgitegemist leiab rohkem ikka mõne silmapaistvama

Jääks veel mainida õige-vale-test; seda on kõige kergem koostada, teda võib tarvitada väga mitmesuguste küsimuste kontrollimisel. Et ta aga kuni 50% spekulereimist võimaldab, seepärast ei ole ta väärtus eriti suur. Igatahes ei peaks seda testivormi tarvitatama sääl, kus lünk-, paigutus- või valiktestiga võimalik on ülesannet anda, nii faktide, daatumite, nimede jne. kontrollimisel. Õige-vale-test tuleks arvesse peamiselt aine täpse omandamise, ajaloolise otsustus- ja arvustusvõime hindamisel, näit.: Esimesed terariistad valmistati terasest... Sfinks on kivikuju inimese keha ja lõvi pääga... Egiptlased tarvitasid kiilkirja... jne.

Kokkuvõttes: testi rakendusvõimalused ajalooliste teadmiste ja oskuste hindamisel ning kontrollimisel on mitmekesised ja küllalt laialtulatavlikud, nii et neid koolitöös edukalt tarvitada võib.

J. Parijõgi.

kohal seisva isiku teguviis. Seepärast võib õpetaja, eriti maal, oma isikliku eeskujuga mõjutada vahel rahvuslikku mõttelaadi rohkem kui paljude teoretiseerivate ja targutavate kõnedega rahvasasjast. Muidugi tulemused olenevad ikka sellest, kuivõrd üks või teine suudab oma mõju alla haarata laiemat ümbruskonda.

Ma ei tahaks siin kohal küll kahtlust avaldada meie õpetajaskonna rahvusliku maailmavaate puhtuses ja kindluses, küll aga selles, kas on ta ka kunagi läbi mõelnud, kuidas saada otsese õppe- ja kasvatustöö kõrval siingi maksimaalseid saavutusi, et ei kaoks ega nõrgeneks üldine kontinuiteet selles, mida on õpetaja teinud rahvuslikust ärkusajast päale ja mida ta on oma kutse tõttu kohustatud tegema praegustegi põlvete hüvedeks.

Loomulikult ei saa asja edendamiseks kohe kiiresti midagi suurt ega põhilist läbi viia, sest rahvustunnet ei saa ju õpetada, vaid pikkamisi sisendada inimhinge ühes kõigi muude kasvatuslikkude väärtustega ja mõjutada selle tunde paisumist kindlaks rahvussidemeks. Et selle sideme mõistelisest tähendusest aru saada, võime väljuda rahvuse üldisest definitsioonist: **r a h v u s — n a t s i o o n — s e e o n h i n g**. See on tundeimpulss, mis sunnib teatud raassi eksisteeruma terviküksusena ja hoiab teda koos.

Et seda tunnet kasvatada võimalikult suureks ja võimsaks, peab rahvasse sisendama küllaltki palju enesekindlust, julgust ja iseteadvut, enesekindlust oma töös, julgust esilekerkivate takistuste võitmiseks ja iseteadvust — rahvuslikku uhkust saavutatud tagajärgede hindamiseks. See alus annaks positiivse suuna rahvusiseloому arengus, lisaks sellele rohkem aktiivsust ja aitaks lõplikult kaotada paiguti veel orjaaja parandusena säiluvat loidust ja ükskõiksust. Kogu selle suure ülesande päärasekuspunkt aga toetub kindlasti õpetajaskonnale. Päälevõrsvad generatsioonid olgu juba kord puhtad meie ajal veel sageli esinevaist vigadest. Vaba eestlase iseloom haaraku kord kõiki rahvuslikke elemente!

Vanema-põlve parandamiseks jätkub sellestki, kui suudetakse hoida teda kontaktis kõige kultuuri seniste saavutustega ja püütakse viia teda selle täielikule mõistmisele. Küllap seegi tõstab rahvuslikku iseteadvust tunduvalt.

Märgitsen siin ühte asja. Mõnes ringkonnas on saadud aru rahvusliku iseteadvuse ja enesetunde tõstmisest nii, et kultiveerides iseloomus mõnesuguseid härrasmehelikkuse jooni, suudetakse tõsta eneseväärtust ja selle hindamist rahvuslikust vaatepunktist soovitud suunas. See on põhimõtteline eksitus. Ei härrasmehelikkus sobi eesti rahvusliku prototüübi iseloomu. Sää! on ja sinna peabki jääma talupoeglik lihtis põhiheli, ning sellega harmoniseerigu kõik muud juuretoodud elemendid. Igatahes on eeltoodud vaate viljana kujunenud meil rida härrasmehe-likke tüüpe selle sõna otsesemas mõttes, kes on jäänud kaugele rahva igapäeva hooldest ja muredest ning võõraks tema hingeelule. Ja nii ei saa ju taotleda ühtsust ja terviklikkust rahvusmaailmavaates.

Võiks peatuda veel kokkuvõtlikult mõnegi asjaolu juures, mida põhjustatult on vahel ettetoodud puudusena meie üldises käitumises,

Kuidas meie endid hindame.

Vastuseid Vilistlaskogu ankeedile.

On juba kauemat aega meie vilistlaspere keskel olnud üldisemaks arutlusaluseks ühise olemasolu küsimus. Peale Rakvere Seminari sulgemist on korduvalt küsitud — kas sellisel juurtest lõigatud kogul nüüd veel on põhjust edasi vegeteerida? On juba kaks aastat kestnud säärane umbmäärane olukord ja selge on, et niisuguse kõhkleva ja lõplikult

kuid mis ei leia siiski laiades hulkades väärikat hindamist ega põhjusta senistes vaadetes ümberorienteerumist.

1. Juba kasvatuslikkudes printsiipides tuleks asetada isiklik ja rahvuslik omapära senisest kõrgemale. Võimalikult vähem eeskujusid võõrsilt, neid peaksime leidma endile lähedasestki elust. Samuti pole tarvis tuua alati nii palju igasuguseid tsitaate kaugetelt autoriteetidelt. Sarnane kosmopolitiline meetod ei tule kasuks rahvusaateile.

2. Liigne häätahtlikkus ja vastutulelikkus läbikäimises meilelavate võõrrahvastega ei eelda ka küllaldast tõsidust rahvusaateis. Sarnast käitumist ei saa noorte suhtes pidada kuigi positiivselt eeskujulikuks.

3. Võõrkeele tarvitamine kodudes — eesti kodudes — on raskelt halvava mõjuga ja on täiesti lubamata, rääkimata veel laste viimisest muukeelseisse koolesse. Üldse võõrkeele tarvitamine igasuguses läbikäimises kohapääl pole kuidagi õigustatud.

4. On väga suur taktiline viga, kui meil püütakse vahel kõike rängalt maha arvustada ja seda tihti ka ainult isiklikel motiividel. Oma asja näha alahinnatuna ja mahaarvustatuna, jääb järgi tühik, mida minnakse siis täitma võõrsilt laenatud eeskujuga. Midagi peab olema ikka algupärast, millele võiks edasi ehitada. Selles mõttes tuleks noortele kas või takistada ligipääs ka mõningaile kirjandustooteile, missugused haaravad elu ainult selle negatiivsest küljest, ega esita mingisuguseidki positiivseid tüüpe.

5. Olulise tähtsusega on, nagu öeldakse, väline etikett, sest väline ja sisemine kooskõla on ju iga asja eduks paratamatu. Seepärast peaks iga eestlase muresid olema esimesel võimalusel vahetada, kellel veel puudub (allakirjutanuga eesotsas), oma perekonnanimi eestipärase vastu.

6. Tuleb soetada rohkem võimalusi ja kokkupuuteid rahvale omapärase kunsti propageerimiseks. Eeskätt vajab asjatundlikku nõu ja abi maal taluhoonete sisustamine ja ka nende väline korraldamine. Selgitus eesti rahva omakultuuri saavutusist ärgu jäägu ainuüksi pühapäeva asjaks, s. t. peokõnedesse ja aruannetesse, vaid leidku teed argiellugi, et sellest leiaks kinnitust rahvustunde suur ja sügav tähendus.

Igasugune edu on taotletav pikemaajase kasvatusel. Kui vanemad põlved on jätnud midagi võlgu, siis seda tuleb tasuda nooremail. Sooviksin ainult, et õpetajail oleks võimalusi lisandada eestlase rahvuseloomu loomupärasele visadusele rohkem dünaamilisust ja seda rakendada positiivses suunas.

M. Gross.

otsustamata olukorra mõju ei ole kuidagi soodne rahuliku ja stabiilse tegevuse taotlusel. Eriti just selle küsimuse lõplikuma ja objektiivsema lahendustee hõlbustamiseks korraldas Vilistlaskogu juhatus käesoleval kevadel ankeedi.

Kuid veel muilegi probleemele püüti ankeedi kaudu jõuda lähemale. Nii esitati teises punktis küsimus — neile, kes esimesele punktile on vastanud jaatavalt — milline peaks olema meie vil! kogu organisatsioon ja tegevustik. On ju teada, et laialipillatuina asume vägagi juhuslikult üle maa ja kui mitte kõigi, siis vähemalt keskmise viilistlashulga organiseerimine eeldab painduvat siseelu korraldust, mis kujunema peaks vist küll laiema detsentralisatsiooni suunas. Sellele viitab ka rõhuvam osa ankeedi vastuseist.

Viimase punkti vastuseist võis oodata mõningaid arvustuslikke märkmeid, mis peaksid juhtima esijoones mitte niivõrt erilisele vastuväitele, vaid enam just enda kui vaimse isiksuse ja kui kaasviilistlase väikselegi revideerimisele, kui seda tarvis peaks olema.

Ankeet, mis saadeti laiali vil! kogu usaldusmeestele ja kaasviilistlastele, kes Vilistlaskogu tegevusega kuidagi lähemalt olnud seoses, oli järgmine:

1. Kas leiad olevat mõtte Rakvere Õp. Seminari Vil! Kogu edaspidisel olemasolul?

2. Kui „jaa“, siis milline peaks olema ta organisatsioon ja tegevustik?

3. Kuidas hindad Sa meie viilistlaspere vaimset ilmet ja kaasviilistlastlike suhteid?

Ankeet saadeti välja üldse 22 kaasviilistlasele, neist on vastanud 18.

Kõik vastused on esitatud allpool muutmatul kujul vastajate tähestikulises järjestuses.

KARL BLUM, algkooli juhataja Simunas.

1. Rakvere Õp. Seminari vil! kogu olemasolu on vajalik, kui ei taheta lasta lõplikult hävida seda, mida nimetati kord Rakvere Seminari vaimuks. See meelsus, mis valitses kord meie ühises kodus, väärrib alalhoidmist. Kuid praegu on see meelsus suikumas ja ma ei eksi: kui kaovad needki vähesed sidemed, mida on pidanud vil! kogu, siis ta uinub lõplikult.

2. Et vil! vil! on paisatud laiali üle maa, tuleks võtta kaalumisele vil! kogu maakondlike, vast isegi kihelkondlike koonduste moodustamine, kus vil! vil! on rohkemal arvul. See pakuks parema võimaluse omavaheliste sidemete pidamiseks.

3. Viilistlaspere vaimne ilme on vägagi erisugune. Paljude juures on ta sootuks muutunud — võrreldes sellega, mis oli seminarist lahkudes, ja enamuse juures kähjuks mitte paremuse suunas. Kaasviilistlastlikest suhetest on sageli jäänud ainult teadmine, et kord on õpitud ühes ja samas õppeasutuses. Kõike seda aitaks parandada sagedamad kokkupuuted ja mõttevahetused sõnas ja kirjas.

JOHANNES HAMMER, algkooli juhataja Annikveres.

1. Rakvere Õp. Seminari vilistlaskogu olemasolul on mõte, sest aastate jooksul on arvuliselt kogunud suur kogu inimesi, kes võiksid olla selle kogu liikmed.

2. Sellele kindlat organisatsioonilist ilmet ja tegevustikku anda on raske. Peamõtet, sidet hoida oma seminari lõpetajatega, on ta ka senini täitnud.

3. Arvan, et meie vilistlaspere oma vaimse ilmekuse poolest on ilmekamaid teiste omasuguste seas. Tugevamad võiksid olla kaasvilistlaslikud suhted, selles jääme vast teistele alla.

ERNST HANSEN, õpetaja N.-Jõesuu algkoolis.

Ad. 1.: jaa!

Ad. 2.: iga org-i organisatsioonilised ja tegevustikulised alused on ju peajoontes määratud põhikirjas. Vil! K! pk. on mulle tundmata. Isiklikult arvaksin kokkuvõttes organisatsooni vormi kohta: Vil! K! on ülemaaline org. Oma sihtide (ped. ja üldkultuuriliste küsimuste arutlemine, har.-poliitiliste küsimuste käsitletu, omavaheliste sidemete loomine ja hoidmine, ksv! abistamine jne. jne.) edukamaks taotlemiseks tuleks org-i vormi vastavalt muuta. Näiteks: Vil! K! jaguneb ringkonnakoondisteks (näit. Vil! K! Virumaa koondis), iga koondise piirkonnas on teatud arv usaldusvilistlasi (näit.: Virumaal usaldusvilistlased: Narvas, Jõhvis, Rakveres, V.-Maarjas, Tudulinna j. m.). Koondised korraldavad vil! päevi vähemalt 3—4 korda aastas; Vil! K! üldpäevi korraldataks vast 2 aastas. Kontakt hoitaks alal usaldusmeeste kaudu. Koondiseil on oma juhatus. Vil! K! juhatuses on esindajaid igast koondisest — see oleks juhatusel laiendatud koosseis (või ükskõik, millise nimetusega); juhatus piiratud mõttes oleks 3—5-liikmeline ja asuks ühes kohas, soovitav näit. Rakveres. Selle käes oleks Vil! K! tegevuse üldjuhtimine. Vil! K! peaks peale ajakirja välja andma vähemalt ühe bülletääni aastas.

Ad. 3.: Vilistlaspere vaimsest ilmest pole teadlik, sest — vähemalt isiklike kogemuste järele — meie vil! perel puuduvad „tihedad kaasvilistlaslikud suhted“ ja seepärast ma ei saa vil! pere vaimse ilme kohta hinnangut anda.

ALEKSANDER JUULMAN, Virumaa tagavaraõpetaja.

1. Vil! kogu olemasolu pooldan. Võõrdume ju aastatega omagi lennu seltsilistest, rääkimata neist, kes käisid enne või pärast meid seminaris.

2. Organisatsioon võiks püsida praegusel kujul. Tuleks leida kindlad usaldusmehed igasse maakonda või koolivalitsuse piirkonda. Tegevuskavas oleks mõeldamatu mingisugune viisaastak — lööksõnu ei usuks me isegi. Aitab aasta või paari järele peetud suvipäevast.

3. Paratamatult on meie vaimne ilme kujunenud vastavalt „nurgale“. Osalt on see loomulik ja vabandatav. Need, kes teisi laiskuses

süüdistavad, — need ainult pirisevad. Pääle ajalehe võiksime ka paar raamatut omandada ja lugeda. Võibolla oleme ehk liiga individualistid, aga õigem on endalt nõuda kui teistelt.

ELLINOR LEESMAN, õpetaja Iisakus.

1. Leian olevat mõtte ka edaspidisel vil! kogu olemasolul.
2. On olemas organisatsioon, olen rahul tema tegevusega.
3. Suhted kaunis jahedad, vaimseks arenemiseks pole palju aega, veel vähem võimalusi.

EDUARD LÄTT, kasvataja Narva linna kasvatusmajas.

1. ja 2. Arvan, et on mõtet meie vilistlaskogu edaspidisel olemasolul. See on loomulik, et kogu tegevus kiratseb, sest tegelased on alles noored ja ei suuda üksteisele midagi huvitavat pakkuda. Las' läheb umbes 10 aastat mööda, siis kindlasti on ka sellest perest kerkinud rida tähtsaid tegelasi, kellel on sõna Eesti riigis või vähemalt oma ümbruses kaasa rääkida. Kui need mehed kokku tulevad, siis nad suudavad ka midagi teha. Praeguse juhatus ülesandeks oleks selle kogu hinge seeshoidmine. Arvan, et vilistlaskogu võiks 5 aastaks puhkusele jääda ja aktiivselt mitte midagi teha, sest praegu ta ei suuda midagi teha ja ajavaim on väga närune. Valitagu uus juhatus viieaastase volitusega, kelle kohus oleks 1940. a. jälle aktiivset tegevust püüda alata.

3. Rakvere Seminari vilistlaspere vaimne värk on väga mitmekesine. Usun, et umbes 50% nendest on korralikud koolmeistrid. Õpetavad lapsed, saavad palka, abielluvad, tülitsevad külarahvaga, teevad seltskonnatööd, loevad „Vaba Maad“ või „Päevalehte“ ja soetavad peret ning mööblit. Ühesõnaga maasool, mis hakkab tuimaks minema.

Väiksem osa on „valgemaid“ õpetajaid, kes peale oma igapäevaste kohustuste veel püüavad midagi luua, või vähemalt endid milleski suunas arendada.

Kolmas ja kõige lootustäratavam liik vilistlasi oleks edasiõppijad.

Mina loodan just nende kahe viimase liigi peale. Kuid tean ka, et ürgjõud pesitseb selles esimeses liigis (koolipapade peres). Neid tuleb kaasa tõmmata ja ärritada.

Praegune aeg on säärane, et igaüks on esijoones kümne küünega enda huvide ja hüvede eest väljas. Ei saa kaasvilistlastelt midagi loota ega ka endalt neile midagi suurt pakkuda. Usun, et muidu suhtuvad üksteisesse sõbralikult.

LUI LÄTT, õpetaja Sondas.

1. Kõikjal on midagi enamvähem liimist lahti loksutatud ning selle liitmiseks peab olema aega. Muidugi pole vilistlasperegi jäänud puutumatuks ajajärgu nakatusist ja siingi aitab mõranenud kohti kittida aeg. Aga, ka hea tahe.

Et meie küllaltki ebauhtlane seminarlaskond ei laguneks lõplikult, et igaüks ei muutuks teisele hoopis võõraks, selleks tuleb igal juhul

vilistlaskogu vähemalt hoida elus. Ajad stabiliseeruvad kord kindlasti ja siis leiame, et vilistlaslik suhtlemine on vajalik.

Sellest kõigest tingitult esimese küsimuse kohta igal juhul — jaa!

2. Esialgu organisatsioon võib jääda samaks, nagu on praegu.

Tegevusest oleks märkida: 1. aastas vähemalt üks suvipäev, 2. aastas välja anda üks Tarmo nr. trükitult, 3. koguda materjale albumi väljaandmiseks, kuigi trükkimine vast paratamatult tuleb lükata ajalt kaugemale. Arvan, liialt rutata pole vaja. Pealegi on praegu vast takistavaid põhjusi. Suvipäevaks tuleb rakendada esijoones just albumiküsimusele. — kas või rahade kogumise mõttes.

3. Kuidas hinnata vaimset ilmet? — Kirju! nagu alati ja nagu see on loomulik. Kurta siiski ei tasu. Inimestel huvisid ning püüdlikkust leidub, kuigi on noid, kes mullastuvad. Ka on selgroogu ning kainelt mõtlemist.

Kuidas kaasvilistlaslikku suhtlemist? — See on, keerulisem, tingitud osaliselt praegusest ajast — õigemini — ajajärgu kaasnähetest. See läheb aga kord kindlasti mööda. Teraval kujul dissonantse minu teada on juhtunud siiski vähe. Palju rohkem vast sõbralikku suhtlemist — nagu see on loomulik ja peabki olema.

ARTUR NEUDORF, õpetaja Saksis.

1. Kindlasti, kuna Rakvere seminarist on läbi käinud ju üsna omapärane kogumik ja selle koostöö kestvat aega ühises sihtorganisatsioonis eviks tähelepanuvääriva kultuurpoliitilise materjali koha revolutsioonide ajastu õieti mõistmiseks järgnevaile generatsioonile.

2. Sobivam korporatiivne — tegevustik millegi reaalse keskendi ümber — perioodiliselt peret vis à vis koondades.

3. 101% moodne — immutatud ajavaimust, veel raskelt „Sturm und Drang“i“ põdev, ilma enesekriitikata tuulelipuline on küll too ilme. Aga see on paratamatu, kuna enamik põeb alles esimeste katsetuste, pettumuste tuulerõugeid. Katki aga pole veel midagi. Tasakaal kasvab aastatega.

Mis puutub suhtumisesse kaasvilistlaste hulgas, siis sunnib võõrastama endiste vene seminarist väljunute absoluutne passiivsus vil! kogu ja nooremate vil! suhtes.

Seltsimehelikkuse puudus annab end rängasti tunda laiemas ringkonnas — vististi baseerub see n. ö. „leivalõhna“ tõttu tekkinud isikulisele võistlusele siin Maarjamaal. Isikulise sõprusega seoses ent vil!konna tervem osa suudab siiski kollektiivselt teotseda ühisürituste taotelul — ja tahaks loota, et tõmmata kaasa isegi passiivse lahtise laevaballasti.

ARNOLD NURK, õpetaja Tartu ped. harjutuskoolis.

1. Vil!kogu edaspidine olemasolu evib mõtte vaid siis, kui vilistlasperest kaob hoolimatus ja leigus kaasvilistlaste ja vilistlas-ühisettevõtete vastu.

2. Vil!kogu praegune organisatsioon on kõigiti vastuvõetav ja teotsemisvõimalusi pakkuv. Tegevustikku tuleks arendada ja süvendada

juba kord alatud suunas, ning seni juhuslikult eksisteerinud funktsioonid kujundada traditsiooniks.

3. Vaimselt ilmelt on vilistlaspere mitmepalgeline. Enamik on aastate jooksul kaotanud tolmustes klassitubades palju oma õpilaspäevilt kaasavõetud vaimsest värskest (mõni pole seda üldse kaasa võtnud) ja selletõttu vaimselt vägagi kahvatuks muutunud. Osa on säilitanud oma vaimse värske enam-vähem endisena, kaotades või juurde võites sellele vaevalt nimetamisväärset. Osa, kes juba seminaripäevil evis tavalisest keskpärasusest kõrgemale ulatuvaid vaimseid huve, on edasi rühkinud ja mõnigi tunnustatavaid tagajärgi saavutanud. „Tähti“ ei ole kunagi me taevast vilkunud ja tõenäoselt ei ole põhjust nende tõusmist oodata ka tulevikuski.

Normaalsed kaasvilistlaslikud suhted on arenenud vaid üksikute vahel. Enamus on eemalolu ja väheste kokkupuutumisvõimaluste tõttu üksteisele vägagi võõraks jäänud. Viimase nähte vältimine on vill-pere organiseerimismõtte olulisemaid aluseid ja peaks teostamist leidma lähemas tulevikus, lendude omavaheliste kooskäimiste, nooremate ja vanemate vilistlaste vastastikuse läbikäimise, ühisürituste jne. teel.

JÜRI PARINBAK, juhataja Tartu I. IV algkoolis.

1. Jaa. Kui aga teised pedagoogiumi liitunud seminarid (Võru, Haapsalu, Tartu) peaksid likvideerima oma vill-kogud ja liituma ühiseks pedagoogiumi vill-pereks, siis võiks tulla kaalumisele ka Rakvere seminari vill-kogu likvideerimisküsimus, muidu aga mitte.

2. Organisatsioon võiks jääda endiseks, tegevus võiks haarata ka pedagoogilisi probleeme.

3. Sel alal on mul viimaseil aastail vähe tähelepanekuid, arvan siiski, et vaimne ilme kipub jääma kahvatuks, liig ruttu assimileerutakse ümbruses ja sulatakse sellega kokku.

ELMAR SAAGE, õpetaja Avispeal.

1. Olemasolul senisel kujul pole mõtet. Kui vilistlaskogu tegevus ainult selles seisab, et liikmeid juhatus poolt nendegi väheste ülesannete juurde lõaotsas vedama peab, siis parem, kui neile isikuile võimaldataks nende „rahus“ magada.

2. Olemasolul oleks mõte ainult siis, kui iga vil! oma kohuseks seaks endapoolt midagi ära teha ühise asja kasuks. Selline ülevalt alla suuniv tegevus, kus juhatus vil! vil! ülesandeid peab, on sunnitud otsima — on ainult tarbetu vegeteerumine.

3. Meie vilistlased on enneaegu tardunud õpetajatüüpideks. Lastakse endas rahulikult kustuda see otsiv ja individuaalne mina, mis ometi iga liikuva kultuurinimese esimene nõue peab olema.

Kaasvilistlaslikest suhetest saab paraku juttu olla ainult noorema põlve juures. Eriti viimaste lendude ja tänavuste lõpetajatega koos viibides tunned sooja „seminari tunnet“ ja ühiseid huviseid.

Vanema põlve juures aga ilmneb teatav üldalt alla vaatav seisukoht, mis võis kuidagi õigustatud olla omal ajal, kus meie, nooremad, veel nii-

öelda „rohelist“ olime. Kuid praegu, kus igauks täidab võrdseid ülesandeid oma tööalal, peaks olema vahekord veidi seltsimehelikum.

Ka on näha, et vanem põlv ennast põhjani on sisse juurunud seltskonnategevusse ja väikeaskeldustesse. Nendele läheb meie noorema põlve algatus ütlemta vähe korda. Mõtlen, et nad võiksid nii seltskondlikus mõtteski endid sundida vähe enam huvituma tehtavast tööst.

OTTO SIIRAK, õpetaja Vaivaras.

1. Rakvere õp.-seminari vil!-kogu jäägu kindlasti alles.

2. Organisatsiooni asja tegime ju Jõesuus „klaariks“ ja tegevuses olgu: albumi väljaandmine; kaaskoolilaste toetamine ja abistamine, eriti sel teel, et nad kõik teenistust leiaksid; suvipäevade korraldamine; oma liikmetele täisväärtusliku ja arendava teadusliku kirjanduse ja ilukirjanduse ning artiklite kättejuhatamine.

3. On meil päris keni tööinimesi vilistlasperes ja suhted kaaskoolilastega enamasti heasoovlikud ja sõbralikud.

TOOMAS TAKJAS, Viru maatulundus-konsulent.

Vilistlaskogu võiks jääda — kui tal ka erilisi ülesandeid suuri pole, siiski võiks jääda. Vil!-kogud on pea iga kooli juures — kui palju nad siin-seal ära teevad? Kui saaks kord aastas kokkugi tulla, üheskoos viibida — oleks ka asi.

HILDA TALPSEPP-VARJU ja JULIUS TALPSEPP, õpetajad Retla algkoolis.

1. Jaa. Ka siis, kui seda soovivad vaid vähesed vilistlased! Oleme ikkagi ühe perekonna — Rakvere seminari — liikmed ja oleks kurb, kui meil, olles laiali üle maa, ei oleks võimalust kunagi tulla kokku nägema üksteist ja jutlema teisteisega.

Ka lakkaks ju Rakvere õp. seminari vil!-kogu likvideerimisega ilmumast meie ajakiri „Tarmo“. Siis aga kaotaksime endi kirjasõnalise vaimse kontakti pidaja. Ühtlasi kaoks aga ka võimalus avaldada neil inimesil, kel on midagi öelda — anda teistelegi.

2. Vilistlased peaksid olema organiseeritud paremini, s. t. rohkem, kui mitte kõik, peaksid olema vil!-kogu liikmed. „Tarmot“ peaks antama välja tihedamalt — 6 korda või vähemalt 3 korda aastas. Kaastööd „Tarmole“, usume, on võimelised tegema paljudki vilistlased. Ka võiks korraldada suvel vilistlasile mõned kursused, kas pedagoogiliselt või mõnelt muult alalt. Vil!-kogu juhatus võiks „Tarmo“ kaastöö viljakuse ja kvaliteedi tõstmiseks korraldada võistlusi (luuletiste, novellide, illustatsioonide jne.).

Oleks veel soovitav, et võimaldataks küsida nõu vil!-kogu juhatuselt niihästi kasvutustöösse kui ka teistesegi üldelulise tähtsusega valdkonda kuuluvate küsimuste üle. Seda teeb küll alati „Õpetajate Lehe“ toimetuse, kuid meie vil!-kogu juhatus tunneb iga küsijat-nõupalujat isiklikult ja teab sellega anda nõu paremini just paluja isiku kohaselt.

3. Selle küsimuse jätame vastamata, sest leiame, et sellele küsimusele on raske vastata nii, et see osutuks täiesti õigeks. Ei ole olnud

juba kaua aastaid lähemaid ja pikemaid kokkupuuteid meie vilistlasiga, sellepärast ei pea ennast õigustatuks hindama meie vilistlaspere üldist vaimset ilmet.

ERNST TEPP, õpetaja Kivi-Õlis.

1. Jaa.

2. Küsimusele ei saa vastata. Endised arvamised matsin maha, uued pole saanud veel selget kuju omandada. Pealegi on 5-e päevane tähtaeg liig lühike, et midagi kindlalt paberile fikseerida. Soovin seda küsimust lähemalt arutusele võtta vilistlaspäeval.

3. Küsimusele ei taha vastata, kardan, et ei suuda küllalt erapooletu olla, kuna pole suurema osaga viimasel ajal kokkupuutes olnud.

EDUARD VÄÄT, juhataja Soldino algkoolis.

1. Jaa — kui ei oleks tulemas viimseid — aga ka inimesele tuleb surm!

2. —

3. Nad on teinud väärtusi, nii üks kui ka teine. Ent mul on usku neisse väärtusisse. Pikemalt ei saa võtta küsimusi erapooletult: kalkulationsioon ja süda on kaks ise asja!

Soovitavaid raamatuid.

Mitmel korral on meie vilistlasperest avaldatud soove, et vil. kogu annaks aegajalt „Tarmos“ ka pedagoogilise ja metoodilise väärtkirjanduse ülevaadet. Allpool ongi selles suunas tehtud esimene katse. Kuna käesoleval aastal Tartu Õp. Seltsi ajaloo-õppetoimkonna poolt ilmub täielik ajalooramatute nimestik ja Tartu Ped. Muuseum koostab kartoteegi kõigis ülikoolilinna raamatukogudes leiduva pedagoogilise ja metoodilise kirjanduse kohta, millistest avaneb võimalus hankida täielikumaid andmeid, siis tuleb ruumi vähesuse tõttu leppida esialgu vaid siintooduga.

I. Kirjandust emakeele metoodika alalt.

(Koostanud Tartu Ped. eesti keele õpet. mag. H. Rajamaa).

1. *Kampmann, M.*: Eesti keele õpeviis. — Tublisti vananenud. 2. *Meos, M.*: Kuidas õpetada lugema ja kirjutama. — Praktiline käsiraamat õpet. ja lastevanematele. — 3. *Reiman, Rud.*: Emakeel 5. ja 6. kl. (Uusi teid algõpetuses IV jagu, I osa). Eriti väärtuslik k.-raamat kõigile emakeele õpet. — 4. *Reiman, Rud.*: Kirjandus algkoolis. — 5. *Tork, J.*: Lugemise õpetamisest õpetajatele ja lastevanematele. — 6. Palju artikleid eriküsimuste kohta emakeele metoodika alal on „Kasvatuses“, „Teel töökoolile“ ja „Uusi teid algõpetuses“.

Muukeelsed käsiraamatud, mis kasulikud meiegi emakeele õpetajatele: 1. *Hästeko, F. A.*: Äidinkielen opetusoppi, Porvoo, 1927. Kirj. Werner Söderström. 2. *Nieminen, Kaarlo*: Ainekirjoituksen opas, Helsinki, 1927. Otava. — 3. *Valorinta, Väinö*: Ainekirjoitus aiemmalla kouluiällä I, II. Helsinki, 1925. Otava. — Eriti väärtuslik uurimus neile, kes tahavad süveneda kirjandiküsimusse. — 4. *Berlitz, M. O.*: Method for Teaching Modern Languages. English part. First book. — 5. *Terman, L.-Lima, M.*: Childrens Reading. Aquide for parents and teachers. — 6. *Eichler, A.*: Anleitung zur richtigen Lautbildung als Einführung in Gesang und Sprache, ins Lesen u. Schreiben. — 7. *Leberecht, Fr.*: Neue Wege des Schreibunterrichts. — 8. *Lüttge, Ernst*: Die mündliche Sprachpflege als Grundlage eines einheitlichen Unterrichts. — 9. *Rude, Adolf*: Die neue Schule. II

osa. — 10. *Rumpf, A.*: Kind und Buch. 2. tr. 1928. — 11. *Ufer, Paul*: Literarische Bildung in der Landschule. 4. vihk. — 12. *Weimer, H.*: Psychologie der Fehler, Leipzig, 1925. — 13. — *Weimer, H.*: Fehlerbehandlung u. Fehlerbewertung. Leipzig. 1926.

II. Kirjandust koduloo ja üldõpetuse metoodika alalt.

(k. Tartu Ped. harjutuskooli õpet. A. Nurk).

1. *Parinbak, J., Brandt, M. ja Th.*: Üldõpetus Rakvere Seminari harjutuskoolis. — 2. *Kühnel, J.*: Moodne vaateõpetus ehk kodulugu. — 3. *Martinson, E.*: Kooliüenduse päevaküsimusi. — 4. *Käis, J.*: Uusi teid algõpetuses, I. — 5. *Oengo-Johanson, A.*: Üldõpetuse töökava maaalgkoolidele. — 6. Üksikud artiklid „Kasvatatus“ ja „Teel töökoolile“ I, II ja V. — 7. *Albert, W.*: Grundlegung des Gesamtunterrichts. — 8. *Leipziger Lehrerverein*: Gesamtunterricht. — 9. *Pöschl, J. F.*: Der Volksschulunterricht in zeitgem. Gestaltung, II ja III. — 10. Методика комплексного обучения, Гос. изд.

III. Kirjandust matemaatika metoodika alalt.

(k. Tartu Ped. matemaatika õpet. E. Limberg).

1. *Kuulberg, J.*: Algekooli matemaatika metoodika. — 2. *Kuulberg, J.*: Kuidas 1×1 Ilmarile vaevata meelde jäi. — 3. *Tooms*: Arvjoonised. — 4. *Viks*: Lühike maamõõte ja loodimisõpetus. — 5. „Teel töökoolile“ V: *Greenberg, K.*: Matemaatika metoodika I—VI: *Limberg, E.*: Individuaalne meetod matemaatika õpetamisel; —IV: *Greenberg, K.*: Funktsioon ja tema käsitlus algkoolides. — 6. „Kasvatus“ nr. 2, 1934: Tartu õpet. seltsi mat. sekts. ettepanekuid matemaatika õpetamise ühtlustamiseks algkoolis. — 7. *Kuldvere, G.*: Meie kodupaik allikana arvuteaduse õpetamises. — 8. *Pietzker, Karl*: Lebensvoller Raumlehrunterricht.

IV. Kirjandust maateaduse metoodika alalt.

(k. Tartu Ped. maatead. õpet. ja ülikooli õppejõud dr. phil. nat. E. Markus).

1. *Käis-Markus*: Uusi teid algõpetuses IV, 5. Maateadus. — Algekoolis tarvitatavoid uemaid õppeviise. — 2. *Käis, J.*: Uusi teid algõpetuses III, 2. — Sarnaneb eelmisele. — *With, Cl.*: Länder und Völker. Vihud: Egiptus, Austraalia jm. Potsdam, 1932. jne. — Piltkaartide joonistamine; värvilised piltkaardid; viskelsed pildid. — 4. *Gürtler, A.*: Das Zeichnen im erdkundlichen Unterricht. Vihud: Euroopa, Välimaaailmajaod. Leipzig, 1927—1929. — Rohked viskelsed kaardid, pildid ja profiilid. Pildiline sõltuvusprofiil. — 5. *Othmer, A.*: Wandtafel und Kreide. Leipzig, 1925. — 6. *Silber-Hils*: Erdkundliche Werkarbeit. München, 1928. — Tööd väljal; värvilised joonised; liivakast; õppetunnid näiteina. — 7. *Wagner, J.*: Die Auswertung der Spezialkarte im erdkundlichen Unterricht. München, 1929. — Põhjalikud juhatused kaardi kasutamise kohta.

Andmeid maateadusliku lugemisvara kohta sisaldavad: 1. *HSM Teataja*: Alg- ja keskkooli õpilasraamatukogu. 1933. — 2. *Käis-Markus*: Uusi teid algõpetuses IV, 5. — 3. *Markus, E.*: Juhatusi välismaailmajagude käsitlemise kohta.

V. Kirjandust ajaloo alalt.

(k. Tartu Ped. ajaloo õpet. M. Aul).

A. Metoodilist kirjandust õpetajale:

1. *Dienstbach, A., Dr.*: Geschichtsunterricht in der Arbeitsschule. — 2. *Steinhaus, Marie*: Neuere Pädagogik im Auslande. Heft I. (Helen Parkhursts Dalton-Plan und seine Verwendung in England). — 3. *Adamson, Toomas*: Tööjuhatusi ajalooost individuaalseks töötamiseks (3 vihikut: IV, V ja VI kl.).

B. Käsiaraamatuid õpetajale tundide ettevalmistamiseks:

1. *Kruus, H.*: Eesti ajalugu kõige uuemal ajal, I, II. — 2. *Eesti Rahva Ajalugu*. K.-o.-ü. Loodus. Pildid sobivad klassis näitamiseks. — 3. *Eesti Biograafiline Leksikon* I—IV. — 4. *Kruus, H.*: Eesti ajaloo lugemik, I—III. — 5. *Piip, A.*: Nüüdne maailmapoliitika ja Eesti. Elav teadus 11. — 6. *Weber-Baldamus* või mõni muu teos üldajalooost.

C. Saateaineks klassis ja õpil. koduseks lugemiseks IV kl.:

1. *Jensen, J. W.*: Jääliugustik. — 2. *Viro, Valdo*: Ürginimene. — 3. *Parijõgi, J.*: Möödunud ajad jutustavad I (soovitav ka õpperaamatuna IV kl.). — 4. *Bornhöhe, E.*: Tasuja. — 5. *Kyösti, Vilku*: Tapani Löfvingi seiklused (Looduse kuldraamat I sari). — 6. *Kitzberg, A.*: Tuuletallaja, I, II (valitud katkeid). — 7. *Pärn, J.*: Oma tuba, oma luba.

V kl.: 1. Kreeka muinaskangelased. A. Haava tõlkes. — 2. Rooma muinaskangelased. A. Haava tõlkes. — 3. *Gárdonyi, Nágematu* inimene. (LKR nr. 5). — 4. *Sienkewicz, H.*: Quo vadis (L. Kuldraamat). — 5. *Scott, W.*: Talisman (sammas). — 6. *Scott, W.*: Ivanhoe (EKS-i kirj.). — 7. *Kruus, H.*: Eesti ajaloo lugemik I (sobivad katkeid Läti Hendrikust).

VI kl.: *Pifagetta, A.*: Esimene teekond ümber maailma (Elav Teadus nr. 3). — 2. *Topelius, Z.*: Velskeri jutustused. — 3. *Bloss, W.*: Prantsuse revolutsioon (valitud katkeid). — 4. *Bergmann, J.*: Napoleon ja eelviimane ilmasõda. — 5. *Kärner, J.*: Ärkamisaegne ühiskond Eestis. — 6. *Kitzberg, A.*: Tuuletallaja I, II. — 7. *Lincolni, Washingtoni ja Garibaldi* elulood. EKS-i suurteoste elulugude sarjast. — 8. *Lepp, Marta*: Mälestusi. — 9. *Wells, H. G.*: Suur maailmasõda (Elav Teadus nr. 1). — 10. *Soots, J.*: Eesti Vabadussõda 1918.—1920. (Haridusm. kirj.). — 11. *Albrecht, J.*: Leheküljed Vabadussõjast (valitud katkeid).

VI. Kirjandust käsitöö alalt.

(k. Tartu Ped. käsitööõpet. R. Vokk).

1. *Ussisoo, T.*: Puutöö I, II, III. — Saetööd. — Pussnoatööd. — Plekitöö. — Korvipuunimine. — Papptööd. — 2. *Hintzer, K.*: Papptööde metoodika. — Papptööd I, II, III. — 3. *Mark, K.*: Voolimise õpetus. — 4. *Mootse, G.*: Voolimise õpetus. — 5. *Karell, J.*: Tööõppus. Käsitöö ja pildikuukiri koolidele. — Puutööde põhiõpetus ja metoodika. — 6. *Tööõppuse väljaanne*: raamatuköitmise õpetus. — 7. *Tibar, J.*: Raamatuköitmise õpetus. — 8. *Tamm, P.* ja *Ussisoo, T.*: Puutehnoloogia I. Puu kui tooraine. — 9. *Ussisoo, T.*: Puutehnoloogia II. Liim ja liimimine. — 10. *Tamm, P.*: Puutehnoloogia. — 11. *Jaakkola, A.*: Kansankouulut käsityöt. — 12. *Schmidt, Bruno*: Vorbereitende Holzarbeit. — 13. *Hildebrandt, F.*: Leichte Holzarbeiten. — 14. *Scheffel, Fr.*: Treiben, Sagen, Ätzen. — 15. *Hildebrandt, F.*: Metallarbeit im Werkunterricht. — 16. *Elssner, K.*: Flechtarbeiten, H. I, II. — 17. *Coppius*: Das Spanflechten. — 18. *Pralle, H.*: Flechtarbeiten. — 19. *Morf, F.*: Papparbeiten und Bucheinband. — 20. *Rothe, R.*: Der schwarz und bunt Papier-schnitt.

VII. Psühholoogilist kirjandust.

1. *Tumlirz, O.*: Pädagogische Psychologie. — 2. *Busemann, A.*: Pädagogische Psychologie. — 3. *Schneider, Fr.*: Psychologie des Lehrers. — 4. *Döring, W. O.*: Die Untersuchungen zur Psychologie des Lehrers.

VIII. Kirjandust üldpedagoogika alalt.

1. *Ligthart, Jan*: Pädagogik des vollen Lebens (hollandi keelest). — 2. *Ferrière, A.*: Die Schule der Selbstbetätigung oder Tatsache (prantsuse keelest). — 3. *Petersen, P.*: Die Neuropäische Erziehungsbewegung. — 4. *Derwey, J.*: Demokratie und Erziehung (inglise keelest). — 5. *Petersen, P.*: Eine freie allgemeine Volksschule nach den Grundsätzen neuer Erziehung. — 6. *Kerschensteiner, G.*: Theorie der Erziehung. — 7. *Prüfer, G.*: Wie erziehen wir unsere Kinder.

Vilistlaskogu teateid.

1. VII! KOGU ORGANISATSION.

1933./34. tegevusaasta juhatusse koosseis:

esimees — vil! August Vassil,
kirjatoimetaja — vil! Villem Raam,
laekur — vil! Leonhard Diivin.

Juhatusse asupaik on Tartus. — Vas-tavalt uuele põhikirjale on juhatus määranud Vil! Kogu usaldusmeesteks järgmised vil! vil!:

1. Embach, Osvald — Nõmme, Hiiu algkool.

2. Hirsfeldt, Hans — Palmse, Võhma algk.

3. Kurik, Erich — Järvamaal.

4. Leesman, Ellinor — Iisaku algk.

5. Lille, Hugo — Rakvere.

6. Lätt, Edgar — Narva, Neitsimäe 8.

7. Lätt, Lui — Sonda algk.

8. Nurk, Arnold — Tartu, Pedag. algk.

9. Saage, Elmar — Avispea algk.

10. Takjas, Toomas — Viru maavalitsus.

11. Talpsepp, Julius — Retla algkool, Järvamaal.

R. Õ. S. mälestusalbumi toimikond on endine (v. Tarmo nr. 2) ja teotseb vil! A. Nurga juhtimisel.

Liikmeid on praegu 101, kes on tasanud oma kohustused Vil! Kogu vastu vastavalt põhikirja nõudeile.

Vilistlaskonna II Suvipäev peeti 30. ja 31. juulil 1933. a. Narva-Jõesuus, millest võttis osa üle 50 vilistlase. Esimesel päeval e. l. viibiti töökoosolekul, kus kõnelesid kirjanik Eduard Hubel teemal: Noored uue vaimuse kuulutajatena ja vil! H. Juulman. Pärast lõunavaheaega peeti algk. ruumides ära Vil! Kogu aastapäakoosolek, mille avas esimees vil! A. Nurk. juhatas vil! A. Saukas ja protokollis vil! L. Diivin.

Aruandeid Vil! Kogu tegevusest esitas vil! A. Nurk, kriipsutades alla hoogsat töömeeleolu möödunud 1932./33. tegevusaastal.

Vil! Kogu uus põhikiri, mille projekti koostanud vil! A. Vassil, võeti vastu esitatud kujul (v. lisa!).

Liikmemaksuks määrati järgnevaks tegevusaastaks Kr. 1.—.

Vil! Kogu juhatus valiti pro 1933./4. tegevusaastaks ülaltoodud koosseisus, kusjuures kuni uuendatud põhikirja registreerimiseni kuulunud juhatusse veel vil! vil! T. Takjas abilaekurina ja M. Adem abikirjatoimetajana.

Pärast koosolekut vedeti õhtu lõbusa keskusteluse ja jalakeerutusega.

Järgmisel päeval korraldati tujukülane paadimatk Eesti-Ingerisse, kus külastati vil! L. Reijot.

M ä l e s t u s a l b u m i

toimikond on aasta jooksul pidanud mitu koosolekut, kus on kaalutud töö edukamaid teostamise võimalusi. Möödunud semestril külastas tk. juhataja vil!

A. Nurk ka vil! J. Rummot Tallinnas, kus pidas läbirääkimisi albumi veneaegse osa käsitlevate tööde kirjutamise asjus. Ka on püütud usaldusmeeste kaudu hankida albumi ettetellimisi (à Kr. 4.—, millist summat võib tasuda ka osade kaupa), kuid nagu selgub juhatusele saadetud informatsioonist, toimub raha kogumine sellisel teel äärmiselt visalt.

Tartu Pedagoogiumis

õppivate end. Rakvere seminari kasvandikkudega on püütud hoida kestvaid kontakte. Selleks korraldati Vil! Kogu ainelisel toetusel möödunud aasta oktoobris Pedagoogiumi ruumes kõigi Tartus viibivate rakverelaste-seminarlaste ühine koosviibimine teelauaga. Õhtut sisustasid laulu- ja muusikaettekanded.

Samasugune koosviibimine korraldati Ped. ruumes Rakvere õpetajate-seminari aastapäeval, 10. XII 1933. a. Õhtu kavas oli meeleolukaid laulu- ja muusikaettekandeid, deklamatsiooni ja sõnavõtte dir. V. Raamilt, vil! M. Grosilt ja õpil. E. Lembergilt.

Juuni algul korraldatakse traditsiooniline õppeaasta lõppkoosviibimine, kuhu on kutsutud möödunud aasta eeskujul kõik rakverelased-seminarlaste.

Päale selle on Vil! Kogu juhatus võimaluste kohaselt püüdnud abistada kehvemaid Tartu Ped. õpilasi-rakverelasi protsendita laenuga, kuigi selles suhtes on rahaliste ressurside vähesuse tõttu võimalik olnud vastu tulla vaid vähestele.

Vil! Kogu juhatus

on pidanud aasta jooksul 11 koosolekut ja püüdnud kontakti pidada eriti usaldusmeestega, kellele saadeti kvitungi-raamatud ja volitused liikmemaksude, albumi-ettetellimiste jm. maksete vastuvõtmiseks. Kahjuks on aga juhatus sageli pidanud vastuseid ootama liig kaua, milline asjaolu juhatuse tegevust on tõsiselt häirinud.

Tähtsamate üritistena tuleb märkida veel I r e f e r e n d u m i ja a n k e e d i korraldamist. Referendumiplank saadeti kõigile liikmeile ja teistele vil! vil!, kelle elukoht juhatusel teada. Vil! Kogu liikmeist vastas ligi 70 vil! vil!, neist viimasel nõudis vastamine aega tervelt 6 nädalat. Nagu ref. tulemusist selgub, pooldavad kõik vastanud suvi-

päeva pidamist k. a. suvel. Selle kohana näeb enamus Kundat või Kunda-Mallat. Ajana näib olevat vastuvõetavaim kesk-juuli. Ka ei vaidle keegi vastu Tarmo nr. 3 trükkimisele. Viimase sisu suhtes aga on paljudel rida huvitavaid esitisi. Ainult vähesed jätvad selle, samuti ka suvipäevade kava määritlemise, täielikult juhatase hooleks.

Ankeedi kohta v. eriartikkel.

Pääle muu on oma esindajate kaudu osa võetud ka mitmest seminaride villkogude juhataste ühisest koosolekust, kus päämiselt on arutletud õpetajate ettevalmistamisasutistega seotud küsimusi.

Vilistlaskonna III suvipäev ja aastapääkoosolek

kavatsetakse referendumi soovide ja juhataste otsuste kohaselt pidada juuli

II poolel s. a. laupäeval ja pühapäeval Kunda rahvauilikoolis.

Esimese päeva õhtup. tehakse ühine jalamatk Kunda-Malla mõisa — Seminari endisse asupaika. Õhtu veedetakse Kunda rahvauilikoolis, kus viibitakse osavõtjate leidudes ühislauas. Samas ka õöbitakse. Järgmise päeva, s. o. pühapäeva, kl. 12 paiku algab Rahvauilikooli ruumides töökoosolek, kus oleks pikem ettekanne kas dr. med. V. Hionilt (Tartu Draamateatrikooli juhataja) või mõnelt teiselt tuntud tegelaselt. Pärast lõunat peetakse Vil! Kogu aastapääkoosolek ühes ettekandega mõnelt vilistlaselt. Sellele järgneks soodsa ilma korral mootorpaadiretk mõnele saarele.

Suvipäeva üksikasjalise kava ja aastapääkoosoleku päevakorra saadab juhatus kõigile vil! vil.-le kätte juuni lõpuks.

Noori kaasvilistlasi.

Tartu Pedagoogiumi lõpetasid 1934. a. kevadel järgmised end. Rakvere

Õpetajate Seminari õpilased:

1. Ena Benita Bader.	14. Renate Karoline Gertruth Linau-Linno.
2. Heinrich Erdman.	15. Eliise Johanna Miil.
3. Karl Freienthal.	16. Vladimir Miljan.
4. Linda Helene Freudenberg.	17. Marie Magdalena Munsck.
5. Nadežda Hendrikson.	18. Ilse Irlanda Neitsov.
6. Adolf Irval.	19. Maia Pihlak.
7. Sylvia Jürgenson.	20. Elmar Ploom.
8. Hugo Kaalep.	21. Meeta Miralda Pärnamägi.
9. Johannes Kasak.	22. Karl Leonhard Raik.
10. Antonina Lemberg.	23. Veera Riispapp.
11. Evgeni Lemberg.	24. Elmar Saariste.
12. Lilli Lemendik.	25. Hans Tamman.
13. Edvard Lillenberg.	26. Floriida Veskus.

SISU: 1. Mõtteid Rakvere Õpetajate Seminari Vilistlaskogu ankeedi puhul. — V. Raam. 2. Via dolorosa. — E. Saage. 3. Sügismatk. — H. Salu. 4. Lauluõpetamisest algkoolis. 3.—4. õppeaasta liitklassis. — E. Mesiäinen. 5. Linnulennul üle lavakunsti teooria. — J. Talpsepp. 6. Üks kevadmälestus. — H. Salu. 7. Ajalootesti liikidest. — J. Parinbak. 8. Kiigelaul. — E. Rosenberg. 9. Õpetaja osa rahvusliku mentaliteedi süvendamisel. — M. Gross. 10. Kuidas meie endid hindame. 11. Soovitatavoid raamatuid. 12. Vilistlaskogu teateid. — Kaas: vil! A. Lätt; linoollõiked: vil! vil! L. Lätt, E. Lätt, F. Vollmüller.

Väljaandja Rakvere Õpetajate Seminari Vilistlaskogu. :: Ilmub kord aastas.

„Postimehe“ trükk, Tartus 1934.

